

BALATON

A BALATONI
SZÖVETSÉG
HIVATALOS
ÉRTESÍTŐJE

TARTALOM: Meghívó. — Tíz esztendő. — A badacsonyi állami közpincze. — A somogyi Balaton. (Folytatás.) — A Balaton körül. — Hivatalos értesítések. — Hirdetések.

MEGHIVÓ,

a Balatoni Szövetség 1914. évi augusztus hó 5-én, szerdán délután 4 órakor a Balatonon a «Baross» gőzhajón tartandó

ünnepi közgyűlésére.

TÁRGYAK:

1. Elnöki megnyitó.
2. Jelentés a szövetség 10 éves működéséről.
3. Elnök, három alelnök, ügyész és pénztáros választása.
4. Tiszteletbeli tagok választása.
5. Az igazgató-választmány kiegészítése.
6. Írásban a közgyűlés előtt 3 nappal (a szövetség irodájában) beadott indítványok tárgyalása.

Balatonfüredfürdő, 1914. július hó 12-én.

Batthyány Lajos gróf s. k.,
elnök.

Hertelendy Ferenc s. k., Széchenyi Aladár gróf s. k.,
alelnök. alelnök.

Cséplő Ernő s. k., dr. Óvári Ferenc s. k.,
titkár. ügyvezető-alelnök.

A «Baross» gőzhajó indul délután:

- 1 órakor Siófokról,
- 2 órakor Balatonalmádiból,
- 3 órakor Balatonfüredről.

A hajóra való felszállás jogosultságát mindenki igazolni köteles.

A közgyűlést megelőzőleg az igazgatóválasztmány tartja ülését.

TIZ ESZTENDŐ.

A BALATONI Szövetség tíz esztendő! Nem nagy idő ez az egyes emberek, még kevésbé a nagy célokat szolgáló egyesületek életében. Mégis meg kell állanunk ennél az évfordulónál, hogy egy napon ünnepet üljünk és ezt a napot a megemlékezésnek szenteljük. Hogy megállapíthassuk, mit végeztünk a teendőkből az első tíz esztendő alatt és mi maradt vissza a másodikra.

A mint az alábbi közlemények igazolják, szövetségünk a dolgozó egyesületek sorába tartozik. Azok közé, melyek nem ismernek akadályt és fáradságot és nem látnak egyebet, mint azt a célt, a hol a siker feltalálható, vagy remélhető. Szerény eszközökkel, de annál nagyobb lelkesedéssel indult útjára a Balatoni Szövetség egyszáznál is kisebb csapata és a mire a tizedik esztendő betelt, elértük azt, hogy a kis sereg egyesülete hatalmas, több ezer tagot számláló intézménnyé fejlődött. Balatoni és fürdőügyi kérdésekben ma a szövetség már oly erkölcsi tekintély, melyet a legmagasabb körökben is kellően méltányolnak. E mellett a balatonvidéki nép bizalma és szeretete is a szövetség felé hajlik és tőle várja a Balatonra járó sok ezernyi fürdővendég még eddig teljesedésbe nem mehetett vágyai teljesülését.

Nem csak úgy magától szakadt reánk az hogy mindenfelé a bizalom és szeretet megannyi jelével találkozunk. A folyton munkálkodó, becsületes törekvés eredménye ez. A szövetség elnöksége és igazgató-választmánya a legtisztább balatoni férfiak társasága. A kik valamennyien lelkes apostolai a Balaton felvirágozása nagy ügyének. Az igazgató-választmány sűrűn jön össze tanácskozásra, hogy meghallgassák a legutóbbi eseményekről való jelentéseket és megtárgyalják a legközelebbi jövő fontos

feladatait. Rövid vonásokban ismertetjük a szövetség tizesztendős történetét és ebből mindenki meggyőződést meríthet arra nézve, hogy a mi a Balaton mellett fontos kérdés az utolsó években felmerült, annak bölcsőjét rendszerint a Balatoni Szövetség ringatta.

A vezetőség.

A Balatoni Szövetséget a közszükséglet hozta létre. Csak alkalom kellett, hogy a szívekben rejlő óhaj megnyilatkozzék. 1904. évi március hó 19-én értekezlet volt Budapesten a Balaton vízszin magasságának újból való megállapítása céljából. *Óvári* Ferencz dr. ezen az értekezleten vetette fel a Balatoni Szövetség megalakításának az eszméjét és az értekezlet az indítvány értelmében hozott egyhangú határozatot. A kezdeményező *Óvári* Ferencz dr. elnökle mellett *Várady* Gyula, *Perger* Ferencz dr., *Lingl* Valérián, *Szaplonczay* Manó dr. és *Fittler* Dezső dr.-ból álló bizottságot kérték fel az alapszabálytervezet kidolgozására. A bizottság két ízben, jún. 14-én és júl. 5-én ülésezett Siófokon, a n ikor is elfogadták a bizottsági elnök részéről kidolgozott

alapszabálytervezetet és az alakuló közgyűlést augusztus hó 11-én d. u. 3 órára Siófokra tüzték ki.

A tervezet szerint meg kellett alakítani a szövetséget, ha belépésre legalább 50 tag jelentkezik. Jelentkezett pedig 75. A közgyűlésen elsőnek *Óvári* Ferencz dr., mint az előkészítő-bizottság elnöke szólt, ki jelentést tett a szervezési munkálatokról. A közgyűlés vezetésére *Széchenyi* Imre gróftól kérték fel.

Az alapszabály-tervezetet csekély módosítással elfogadta a közgyűlés, mire az elnöklő *Széchenyi* Imre gróf kimondotta a Balatoni Szövetség megalakulását. Az alakuló közgyűlés *Széchenyi* Imre gróftól tiszteletbeli elnökké, *Burchard-Béla*váry Konrádot elnökké választotta. Alelnökök lettek: Somogyból *Széchenyi* Viktor gróf, Veszprémből *Óvári* Ferencz dr., Zalából *Szűts* Béla. Titkár *Kovács* Dénes dr. Pénztáros *Várady* Gyula. Ellenőr *Gecső* Ignác. Választmányi tagok: a három vármegye fő és alispánja és ezenkívül a következők: *Forster* Géza, *Lóczy* Lajos dr., *Jánosi* Ágoston dr., *Lonkai* Ármin, *Gaál* Gaszton, *Márffy* Emil, *Szaplonczay* Manó dr., *Kvassay* Jenő, *Fittler* Dezső, dr. *Hunyady* József gróf, *Sümegei* Vilmos, *Svasztics* Nándor dr., *Bernáth* Kálmán, *Lehner* Vilmos, *Rózsa* Károly, *Csorba* Ede, *Dezsényi* Árpád, *Virusz* Vincze, *Putheány* Géza báró, *Halbik* Cziprián, *Révész* Adolf, *Fittler* Sándor, *Csemez* Pál, *Szentmiklóssy* Gyula, *Nagy* István, *Háry* István dr., *Takách* Imre, *Ibos* Nándor, *Belák* István, *Tóth* Ede, *Bibó* Károly dr., *Edvi-Illés* Károly, *Kerényi* Endre, *Záborszky* Gyula, *Mészöly* Gyula, *Kenessey* Miklós, *Bárdossy* Imre.

A szövetség munkálkodását azonnal megkezdette. *Széchenyi* Imre gróf és *Óvári* Ferencz dr. serényen láttak hozzá, hogy az új intézménynek barátokat szerezzenek és működési teret biztosítsanak. Az első választmányi ülés 1904. nov. hó 16-án volt, melyen bemutatták a jóváhagyott alapszabályokat. Ezen az ülésen három albizottságot választottak, melyek azonban tényleg külön soha nem működtek.

1905. decz. 17-én tartott választmányi ülésen a legmélyebb résztvét hangján emlékezett meg

Badacsony: Az állami közpince. Betonhordók.

Burchard-Bélaváry Konrád elnök *Széchenyi Imre* gróf tb. elnök elhunytáról.

A pénztári teendőket időközben *Várady Gyulától* *Rózsa Károly* vette át és 1907. január 27-én tartott közgyűlés *Cséplő Ernő* közgazdasági író bízta meg a titkári teendők végzésével.

1908 február hó 24-én tartott választmányi ülésen jelölték tiszteletbeli elnökül *Batthyány Lajos* gróf, belső titkos tanácsost. Június hó 29-én Siófokon tartott közgyűlésben pedig egyhangulag megválasztották. Az imént hivatkozott választmányi ülésen határozták el a balatoni szövetségi iroda felállítását. Ezzel a szövetség működése egyszerre nagyobb arányúvá indult.

1909. július hó 25-én Balatonalmádiban tartott közgyűlésen módosítást nyertek az alapszabályok, hogy a szövetség szélesebb arányú tevékenységet fejthessen ki. Ez a közgyűlés a tiszteletbeli elnököt, *Batthyány Lajos* grófit, vezető elnökké egyhangú lelkesedéssel megválasztotta. Alelnökké választották Veszprém vármegye részéről *Óvári Ferencz* dr. orsz. képviselőt, Somogy vármegye részéről: *Széchenyi Aladár* grófit, Zala vármegye részéről: *Hertelendy Ferencz* főrendet. *Lenkei Vilmos* Dani dr. javaslatára a közgyűlés *Óvári Ferencz* dr.-t, ki az ügyeket eddig is vezette, ügyvezető alelnökké egyhangulag megválasztották. Pénztárossá *Rózsa Károly* h. é. vasuti igazgatót, ügyészé *Benkő Károly* dr. ügyvédet választották.

1913. január 19-én Budapesten tartott közgyűlésen az alapszabályokat a tagsági díjak tekintetében módosították és az emelkedő taglétszámra tekintettel a választott választmányi tagok számát száza emelték. (Ezt a most érvényes alapszabályokat a belügyminiszt. 30902—1913. V. a. sz. a. hagyta jóvá.)

Aszövetség mai vezetősége a következő urakból áll:

A) Elnökség.

Elnök: *Batthyány Lajos* gróf v. b. t. t. nagybirtokos. Alelnökök: *Széchenyi Aladár* gróf főrendiházi tag, nagybirtokos, *Óvári Ferencz* dr. orsz. képviselő, a Veszprémi Takarékpénztár elnöke, *Hertelendy Ferencz* főrendiházi tag, földbirtokos, az Osztrák Magyar Bank főtanácsosa. Titkár: *Cséplő Ernő* közgazdasági író. Pénztáros: *Rózsa Károly* v. vasuti igazgató. Ügyész: *Benkő Károly* dr. ügyvéd.

B) Igazgató választmány.

I. Választott tagok: *Ádám Iván* dr. kanonok, *Burchard-Bélaváry Rezső* dr. miniszteri titkár, *Ballus*

Badacsony: Az állami közpincze egy része.

Zsigmond dr. kir. ítélő táblabíró, *Belák István* ügyvéd, *Breuer Mór* déli vasuti igazgató, *Batthyány Gyula* gróf földbirtokos, *Bacsinszky Vladimir* dr. máv. üzletvezető, *Békefy István* földbirtokos, *Csemez Pál* földbirtokos, *Cserveny Ferencz* vendéglős, *Eller Lajos* birtokos, ny. testőrkapitány, *Edvi-Illés Károly* dr. ügyvéd, *Eöttevényi-Nagy Olivér* dr. jogtanár, *Engel Ernő* földbirtokos, *Forster Elek* földbirtokos, *Forster Gyula* báró v. b. t. t., a Műemlékek orsz. bizotts. elnöke, *Fináczy Béla* dr. min. tanácsos, *Fodor Oszkár* dr. kir. tanácsos, az Orsz. gyermekszanatórium egyesület igazg., *Fromm Géza* kir. járásbíró, *Fittler Dezső* dr. udv. tanácsos, *Felber Artur* kir. főügyész, *Forgách Károly* gróf földbirtokos, *Fejér István* takarékpénztári igazgató, *Fáber Sándor* gazd. akad. tanár, *Gaál Mózes* főgimn. igazgató, *Gaál Gaszton* földbirtokos, *Gálos Kálmán* a központi menetjegy iroda igazgatója, *Glázer Sándor* gyógyszerész, *Horváth Mihály* földbirtokos, *Hoor Tempis Mór* dr. egyetemi tanár, *Halbik Cziprián* apát, *Herczegh Mihály* dr. egyetemi tanár, udv. tanácsos, *Ibos Nándor* birtokos, *Kenessey Móricz* kir. közjegyző, *Kukuljevic József* kir. állatorvos, *Köszeghy József* dr. ügyvéd, *Kenessey Miklós* birtokos, *J. Kovács Béla* gyógyszerész, *Kmetty Károly* dr. egyetemi tanár, *Kempelen Gyula* földbirtokos, *Lonkai Ármin* földbirtokos, *Lakath János* földbirtokos, *Laczkó Dezső* főgimn. igazgató, *Lingl Valérián* ny. fürdőigazgató, *Lukcsics József* dr. egyetemi tanár, *Lovas Sándor* miniszteri tanácsos, *Lazsánszky Béla* gőzhajózási titkár, *Magyar Károly* dr. orsz. képviselő, *Mészöly Gyula* ny. járásbíró, *Mihályfi Ákos* dr. egyetemi tanár, *Molnár Antal* igazgató, *Mailáth József* gróf v. b. t. t., nagybirtokos, *Malatinszky Ferencz* földbirtokos, *Mérei-Vajda Elemér* dr. ügyvéd, *Mérei Ignác* kereskedő, *Mojzer György* dr. igazgatófőorvos, *Mihályfy József* dr. ügyvéd, *Milleker Lajos* vendéglős, *Nógrády László*

dr. író, *Nánay Sándor* polg. isk. igazgató, *Neményi Géza* a tapolczai keresk. egyes. elnöke, *Óvári Kálmán* földbirtokos, *Pécs Béla* min. osztálytanácsos, *Perger Ferencz* dr. ügyvéd, gőzhajózási társ. igazg., *Putheáni Géza* báró földbirtokos, *Paál József* ny. jószágigazgató, *Rosznagl István* dv. felügyelő, *Rátz István* dr. udv. tanácsos, *Rigler Gusztáv* dr. egyetemi tanár, *Reischl Venczel* fürdőfőbérő, földbirt., *Reischl Imre* városbíró, *Romy Béla* dr. államtitkár, *Sági János* író, *Sebestyén Gyula* dr. múzeumi igazgató-őr, *Sümegei Vilmos* orsz. képviselő, *Sümegei József* dr. fürdőorvos, boglári *Simon Jakab* udvari tanácsos, a tőzsde alelnöke, *Saára Gyula* dr. polgár-

Kárpáthy János igazgató-tanító, fürdőegyleti elnök, *Kolosváry Ödön* min. osztálytanácsos, *Károlyi Sándor* kir. főmérnök, *Koller Sándor* alispán, *Kányay József* főszolgabíró, *Kerényi Andor* főszolgabíró, *Karácsony Kálmán* főszolgabíró, *Kacskovics Lajos* alispán, *Lehner Vilmos* főszolgabíró, *Langer István* főszolgabíró, *Masznyik Endre* dr. fürdőegyleti elnök, *Méhely Pál* udv. tan., *Makfalvy Géza* főispán, *K. Nagy Dezső* kir. főmérnök, *Philippi Ödön* dr. kir. táblabíró, fürdőegyleti elnök, *Pete Lajos* főszolgabíró, *Rakovszky Béla* orsz. képviselő, *Selcz József* dr. kúriai bíró, fürdőegyleti elnök, óhegyi *Schwaab Alfréd* altábornagy, fürdőegyleti elnök, *Szaplonczay Manó* dr.

Badacsony : A Badacsony-hegy lábdl-i része a vasuti töltésről. Előtérben a állami közpincze.

mester, *Schreiner János* jószágigazgató, *Schulhof Vilmos* dr. fürdőorvos, *Schmidt Ferencz* dr. fürdőorvos, *Szupits Dezső* orsz. képvis., *Szigethy Károly* dr. fürdőtulajdonos, *Szentes Anzelm* dr. perjel, *Szabó János* dr. orsz. képviselő, *Tóth Ede* földbirtokos, egyházaskövői *Töttössy Béla* kúriai bíró, *Tevely Béla* dr. ügyvéd, *Tus Antal* kir. borászati főfelügyelő, *Virusz Vincze* földbirtokos, *Vásárhelyi Gyula* min. osztálytanácsos, *Vaszary Ernő* fürdőigazgató, *Várady Gyula* fürdőigazgató, *Vurglits Gusztáv* prépost, *Vajda Ákos* körjegyző, *Wenninger Mátyás* ny. gazdaszt, *Zichy Andor* gróf földbirtokos.

II. Hivatalból választmányi tagok. *Árva Lajos* alispán, *Bakonyi Károly* dr. fürdőegyleti elnök, *Bariss Gyula* a Balatoni halászati társulat igazgatója, sipeki *Balás Béla* főispán, *Bernáth Kálmán* főszolgabíró, *Darányi Ignác* dr. v. b. t. t., orsz. képvis., *Gaszner Pál* miniszteri tanácsos, fürdőegyleti elnök, *Hunkár Dénes* főispán, *Igaz Lajos* műszaki tanácsos,

főorvos, *Szász Károly* dr. orsz. képviselő, képviselőházi alelnök, *Thassy Gábor* dr. főorvos, *Takách Imre* főszolgabíró, *Üsth Gyula* kántortanító, fürdőegyleti elnök, *Vámosy Zoltán* dr. egyetemi tanár, a Balneologiai egy. főtitkára, *Vigyázó Imre* műszaki tanácsos, *Vadnay Szilárd* dr. főorvos, *Zilahy Dezső* a Budapesti Hirlap igazgatója, fürdőegyleti elnök, *Zboray Miklós* orsz. képviselő.

III. Az igazgató választmány tanácskozásában rendszerint résztvesznek a tiszteletbeli tagok is. *Bókay Árpád* dr. egyetemi tanár, az Orsz. Balneologia Egyesület elnöke, *Burchard-Bélaváry Konrád* főrendiházi tag, *Békefi Remig* dr. apát, *Darányi Ignác* v. b. t. t., *Esterházy Miklós* herceg, *Endrödi Sándor* író, *Hajdu Tibor* dr. főapát, *Kvassay Jenő* miniszteri tanácsos, *Lóczy Lajos* dr. egyetemi tanár, a Magyar Földtani Intézet igazgatója, *Rákosi Jenő* főrendiházi tag, az Otthon Irók és Hirlapírók Körének elnöke, báró *Splényi Ödön*né, *Blaha Lujza*,

Szterényi József v. b. t. t., Széchenyi Viktor gróf főispán, Szüts Béla mérnök, birtokos, Szávay Gyula író, a Vidéki Hirlapírók Orsz. Szövetségének elnöke, Széll Kálmán v. b. t. t., Vaszary Kolos biboros, ny. hercegprimás, Zichy János gróf v. b. t. t.

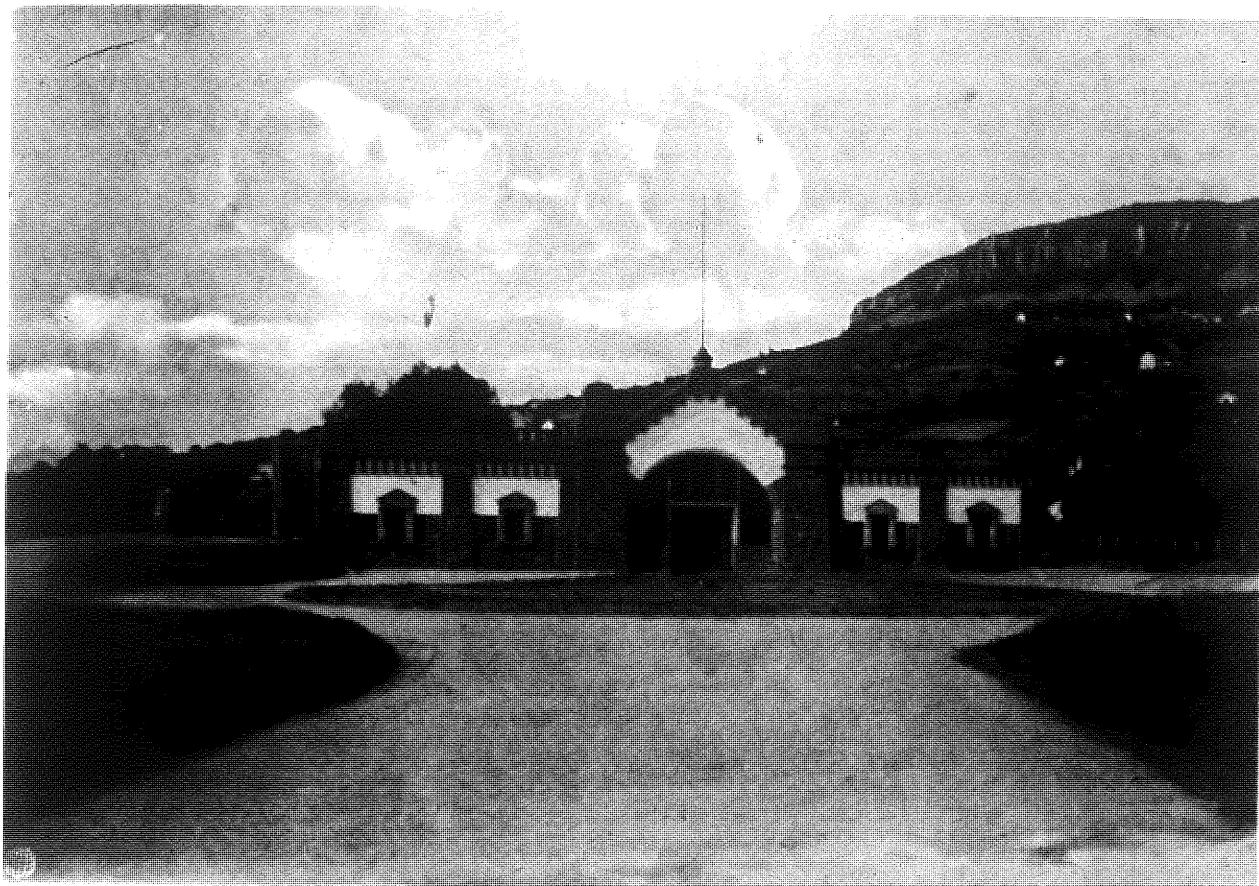
Ezek a tekintélyt adó, tisztelt nevek viselői irányítják a Balatoni Szövetség működését. Az eredményeket im lássuk!

A szövetségi tagok.

Minden egyesület tevékenységének legbiztosabb fokmérője, hogy miként tudja maga iránt annak a körnek érdeklődését felkölteni, melyben működni

Fonyódon megkezdette az úttörő munkát. A kezdés bevált és a hívők szaporodtak. A siófoki példájára egyre-másra alakultak a partmenti fürdőtelepek és egyszerre, szinte észrevétel nélkül a díszes nyaralók százai és százai, mintegy varázsszóra nőttek ki a földből és vált egyre elevenebbé, mozgékonyabbá nyáron át az egész partvidék. Ez a mozgékonyosság akkor kapott főként újabb erőt, a mikor a Balatoni Szövetséget az érdemes úttörők csapata megalakította.

Az érdeklődés a szövetség felé fordult és a kinek valamely kívánnivalója volt, a szövetség útján igyekezett azt megvalósítani. Amint nőttek a szövetség

Badacsony: Az állami közpince. Háttérben a tördemiczi híres bazalttornyok.

kíván. Az egyesületi élet Magyarországon inkább eszmei, mint gyakorlati. Egyesületünk van bőven, de igazi, komoly czéllal működő kevés van és főként kevés az olyan egyesületeknek a száma, melyek gyakorlati téren is kívánnak érvényesülni.

Mi mindig a gyakorlati szempontokat kerestük és alkalmasint ennek tulajdonítható, hogy a közönség bizalma oly arányokban fordul felénk, a minő viszonyaink között szinte páratlannak mondható. A Balatont megkeresők közül évenként százával lépnek be a szövetség közelébe, sokan még olyanok is, a kiket csak az ügy szeretete köt ide.

A Balaton idegenforgalma legjavát a nagy városok termelik. Ezekből bőven kerülhet látogató mindenfelé, így a Balaton mellé is. Csak a figyelmet tudjuk kellően kincses vizünkre irányítani.

A Balatont alig 20—25 esztendeje, hogy észrevették. Néhány lelkes férfiú Siófokon, Balatonalmádban, Révfülpön, Balatonberényben, Szepezden és

sikerei, azonképen szaporodtak a szövetségi tagok is. És meglepéssel állapíthatjuk meg, hogy a tagok sorába mindegyik érdekelt társadalmi osztály képviselői siettek belépni. Még a nehezen mozdítható falu népe is. Sikerült az összes érdekeltég figyelmét magunkra irányítanunk és bizalmát megnyernünk.

A legnagyobb Balatonpartja Zalavármegyének van, tehát szinte természetesnek látszik, hogy ebből a vármegyéből van legtöbb tagunk. Nem panaszkodhatunk Somogyra sem, mely azonban már csak félszer akkora taglétszámmal szerepel, mint a szemközti, fürdőzési szempontból fejletlenebb partvidék. A legkisebb partvidékkel szereplő Veszprémvármegyéből annyi tagunk van, mint Somogyból. A főváros taglétszám tekintetében a második helyre kerül.

A mikor ezeket a sorokat írjuk, Zala vármegyéből 729, Budapestről 532, Somogy vármegyéből 327 és

Veszprém vármegyéből 323 tagunk van. Igen tekintélyes taglétszámmal szerepelnek még Fejér, Tolna, Baranya, Vas, Győr, Sopron, Esztergom, Hont, Kolozs, Bácsbodrog, Hajdu, Jásznagykunszolnok, Szatmár és Bihar vármegyék. Nyitra, Turócz, Bars, Zólyom, Nógrád, Heves, Borsod, Zemplén, Ung, Temes, Szabolcs, Mármaros vármegyéből is több tagunk van. De alig van olyan vármegyéje és jelentékenyebb városa az országnak, honnét tagunk ne lenne. Külföldi tagja van a szövetségnek 26. Ezek között van orosz-, angol- és németországi is és több bécsi. Legyünk rajta a tagok szaporodásán és hogy senki ne hiányozzék közülünk, a ki közibénk való.

Vízi munkálatok.

A hol vadvízes területeken fejlődött állapotokat akarunk elérni, ott okvetlenül meg kell jelennie a

Siófok : Homokfürdő. — Hirsch felvétele.

kulturmérnöknek. A magyar kulturmérnöki intézmény egybe van forrva *Kvassay* Jenő miniszteri tanácsos tb. tagunk nevével, ki egyike szövetségünk alapítóinak és ezek közül azoknak a kiemelkedő férfiaknak, a kik a Balaton fejlődésének és felvirágozása ügyének a legmelegebb szívvel és a legodaadóbb tevékenységgel adóznak. Neki igen sokat köszönhet a Balatonvidék, mert jól látó szemmel figyelte meg a jelenségeket és ezek alapján igyekezett hatáskörében teremteni.

A földművelésügyi miniszter 1905. év elején rendeletet adott ki (102.345/1904. sz.), melyben a balatoni bozóttulajdonosokon kívánt segíteni. Ez év augusztus 5-én tartott választmányi ülésen *Fittler* Dezső dr. tett előterjesztést a rendelettel kapcsolatosan. A választmány a javaslatot elfogadta és a mocsarak lecsapolását sürgősnek jelezve, azt kérte, hogy a kilátásba helyezett és a szivattyútelepek felállítását elősegítő 60%-os segélyt már egyes öblözetek érdekeltségének is adják meg és az állam vállalja a szivattyútelepek egész költségét. A kérdés ebben a formában jutott is kivitelre és megindult

hosszabb tárgyalás után a Nagyberek és a lellei berek lecsapolása. Ezeket követi a kisebb mocsarak kipszttítása, a nádasok kiirtása és már a Kis-Balaton éveinek a száma is meg van számlálva.

1906. július 22-én Keszthelyen tartott választmányi üléstől intézett a szövetség felterjesztést *Darányi* Ignác földművelésügyi miniszterhez, hogy a balatoni kikötőket állami kezelésbe átvenni és megépíttetni sziveskedjék. A kikötők már sehogyan sem feleltek meg a támasztott igényeknek. A miniszter (69.536/V.—1. 1906. sz.) közölte a szövetséggel, hogy az előterjesztésre kiváló súlyt helyez és nem fog elzárkózni a kikötőépítés további támogatása és a balatoni kikötők állami kezelésbe való vétele elől sem. De kívánja, hogy ezzel szemben a fürdők helyi érdekeltségei is bizonyos arányú befektetéseket eszközöljenek. Az augusztus 14-én tartott közgyűlés

köszönettel vette tudomásul a szövetség ezen első legnagyobb sikerét. *Márffy* Emil javaslatára az irányban is felírt a szövetség, hogy a kikötőépítésnél a kisebb uszóművek céljaira is készüljön alkalmas kikötő. A miniszter így intézkedett.

Az 1908-iki január 5-én Budapesten tartott közgyűlés örömmel értesült arról, hogy a kormány a szövetség feliratára nagyobb összeget kíván a balatoni nádasok kiirtására fordítani. Ugyanekkor történt bejelentés arról is, hogy *Darányi* Ignác 6½ millió koronát irányzott elő a balatoni vízi munkálatokra. A vízi munkálatokhoz állandó kotrógép vált szükségessé. A miniszter tehát egy külön gőzkotró beszerzését

(55982/V. 1. 1909. szám) is engedélyezte s a kotrósi munkaprogramm egybeállításánál a szövetség meghallgatását elrendelte.

A tihanyi, boglári, révfülöpi állami kikötők építését egymásután kezdték meg és juttatták kivitelre.

A teherszállítás céljaira szolgáló dereglyék szaporodtak és kilátás volt új gőzhajók építésére is. A járóműveket azonban még mindig az egyedül erre alkalmas téli kikötő, a Sió medre befogadni már csak alig tudta. A szövetség tehát felírt, hogy a kormány vegye gondjaiba a téli kikötő kérdését is. A földművelésügyi miniszter (109.424/1909. sz. a.) közölte, hogy a szövetség előterjesztése alapján a kérdést tanulmányozás tárgyává tette.

A bereklecsapolás munkája is, a szövetség ajánlotta öblözetek szerint, megindult és *Kvassay* Jenő 1910. szeptember 4-én már hirt adott arról a választmányának, hogy a Nagyberek lecsapolása megtörtént és a következő tavaszon a szivattyútelepeket is felállítják.

1911. aug. hó 31-én kelt feliratban adtunk ki-

fejezést, hogy a Sió-csatorna kiépítését fontos közgazdasági kérdésnek kell tekinteni, ezért annak keresztülvitele a Balatonvidék fejlődése érdekében is szükségesnek látszik. Kértük *Serényi Béla* gróf minisztert, hogy a kiépítést mielőbb megkezdetni sziveskedjék. Okt. 17-én kelt 83.717/V—B. számú leirat szerint a csatorna kibővítésére vonatkozó tervezetet már munkába vették. 83.807/1911. sz. rendelettel határozta el a miniszter, hogy a siófoki kikötőt a déli vaspályatársaságtól és anyavízszabályozótársaságtól állami kezelésbe és tulajdonba átveszi és azt a szükségnek megfelelően kibővítetteti.

Eddig a Balaton három kulturmérnöki hivatalhoz tartozott. Hogy a balatoni vizimunkálatok tervszerű egyöntetűséggel legyenek teljesíthetők, azt kérelmeztük, hogy a miniszter külön balatoni kulturmérnöki hivatalt szervezzen. *Serényi Béla* gróf (1911. decz. 22-én 10.807/eln. V—B. 2. sz.) közölte velünk, hogy a Balatonmentén elkészült és állami kezelésbe vett, nemkülönben a végrehajtás alatt álló és a jövőben létesítendő kikötők fenntartása és egységes kezelése, a balatoni kotrások ellátása, kikötők terveinek készítése és azok egységes kivitele céljából 1912. jan. elsejétől a «Balatoni kikötők m. kir. felügyelősége» czimen új hivatalt szervez és annak vezetésével *K. Nagy Dezső* kir. főmérnököt megbizza.

A kikötő felügyelőség nyert azután megbízást nemcsak arra, hogy kikötőket tervezzen és építsen, de balatoni vízi műszaki kérdésekre is szaktanácsot adjon. Átadták a fonyódi, balatonföldvári, majd a tihanyi, révfülöpi, boglári kikötőket a közforgalomnak. Most épül a balatonszemesi és siófoki, de készülnek már a tervek a balatonfüredi, balatongyöröki, keszthelyi stb. kikötőkre is.

69.025/V—B. 3—1912. sz. miniszteri rendelet szerint teljesítették a szövetség óhaját abban a részben, hogy a Sió kibővítésére nézve a munkát a miniszterium Siófok és Simon-tornya között megindította. A mai magas vízállás nem bántaná a parti birtokosokat, ha a munka néhány évvel korábban indul meg, mert a mai Sió meder a Balaton vízszin szabályozására csak nagyon lényegtelen befolyást tud gyakorolni. Nagy fontosságú a földművelésügyi miniszter 2850/V—B. 1914. számú leirata, melyben arról értesít, hogy a köz-

Siófok : Homokfürdő. — Hirsch felvétele.

vetlen parti területeknek közcélra való megszerzése és sétahelyekké való megszerzése ügyében mozgalmat indított. Leginkább a szövetség indokolt kérelmeinek köszönhető, hogy a kormány a balatoni vizimunkálatokra ezideig is már ténylegesen másfél millió koronát fordított.

A balatoni hajózás.

Annyira tehát volnánk, hogy nemsokára a Balatonnak 16 pontján ékeskednek majd az állam kikötői. Azonban a hajózás ma még kifogástalannak épen nem mondható. A mint a szövetség szaktanácskozásán megállapítást nyert, a Balatonra legalább 9 személyszállító hajó kellene, ha azt akarjuk, hogy minden jogos igény kielégítést nyerjen. És a mult évig mindössze 4 személyszállító hajó szegényeskedett a Balaton hatalmas víztükrén. Az ötödik hajó a mult esztendőben a mi kérelmünkre és a földművelésügyi, meg a kereskedelemügyi miniszterek áldozatkészsége folytán került a Balatonra. A balatoni hajózás ügye panaszos formában kezdettől fogva foglalkoztatta a szövetséget. A főbb panaszok: 1. kevés járat, 2. czélszerűtlen menetrend, 3. drága viteldíj. Mindezek a panaszok ma is jogosultak, de a Balatontavi Gőzhajózási Részvénytár-

Siófok : Csónakon. — Hirsch felvétele.

Siófok: Az új strandfürdő. — Hirsch felvétele.

saságot részben a szerződésai kötik, részben pedig anyagi erői elégtelenek, hogy a viszonyokon gyökeresen változtasson.

A szövetség 1907-ben Szaplanczay Manó dr. javaslatára a hajózás fejlesztése érdekében a kormányhoz előterjesztést intézett. Egy későbbi előterjesztésben Keszthelynek külön hajót kértünk. A többrendbeli, de azonos célú szolgáló előterjesztésre 35.199/II—1911. szám alatt a kereskedelmi miniszter nevében Kálmán Gusztáv államtitkár fölhívta a szövetséget, hogy emlékiratot nyújtson be, melyben a balatoni hajózás fejlesztésére vonatkozó összes kérdés részletesen lesz ismertetve, mely után kilátásba helyezte, hogy az összes érdekeltek bevonásával értekezletet fognak egybehívni. Az előterjesztés elment, meg is sürgöttük már, de a változó helyzetet ígérő tanácskozás meghívója még mindig nem érkezett hozzánk.

A vasút.

A Balaton somogyi oldalán kitünő vasúti fővonal fut. A szebbik, a zalai-veszprémi oldalon azonban sokáig hiába vártak a vasútra. Kossuth Ferencz kereskedelemügyi miniszter végre 1907. évi febr. 14-én előterjesztette a balatonvidéki vasút megépítéséről való törvényjavaslatot. A javaslat előadója Óvári Ferencz dr. orsz. képviselő volt.

A kormány elhatározását jelentős mértékben siettette az a 3600 tagú hatalmas küldöttség, melynek szervezését 1906 június 22-én Keszthelyen tartott vál. ülés határozta el és a melyet a szövetség elnöksége vezetett a kereskedelemügyi és földművelésügyi miniszterek elé.

1907 Péter-Pál napjának előestéjén Darányi Ignác miniszter a Balaton mellett tartózkodott. Nagy vízi esti ünnepélyt rendezett ekkor Óvári Ferencz, melyen a miniszter is résztvett. És a felső part hegytetőin a sötét éjszakában egyszerre kigyultak a magasra csapó örömtűzök annak a köszönetéül, hogy a balatonvidéki vasúti vonal építése megkezdődik. Két vármegye lakossága gyönyörködött a felejthetetlen és ritka látványban.

A mint a vasúti vonal épült, növekedtek vele együtt a szövetség óhajai is. Kértük a kisczell—tapolczi vonalrész elsőrangúsítását, a melynek tanulmányozását el is határozták.

A balatonvidéki vasút megnyitását Kossuth Ferencz miniszter 1909 július 1-ére tűzte ki.

Közben 1909-ben a déli vasút a menetdíjakat tetemesen fölemelte. Ez ellen a szövetség küldöttséggel járt a kereskedelemügyi miniszternél, a ki kijelentette, hogy ha a menetdíjemeléssel a forgalom visszafejlődne, gondoskodni fog arról, hogy a régebbi mérsékelt árak lépjenek újra érvénybe. A díjtételek mérséklése és új vonatpárok beállítása ügyében ismételten tettünk lépéseket. Az 1910. évben több előterjesztést intéztünk, hogy a h. é. vasutakon motoroskocsik járjanak. 1911. július 15-től megkezdtek a kaposvár-fonyódi vonalon a motorkocsikkal való kísérletezést, a mely be is vált. A felsőparti vasúti állomásokat kérelmünkre virággal díszítették.

1911.-ben a szövetség előterjesztésére a 8 napos körutazási jegyek érvényét 14 napra emelték föl. Ugyancsak ez évben tettünk lépéseket, hogy a baja-báttaszéki áthidalás elkészültével az Alföldet közvetlen összeköttetésbe hozzák a Balatonnal. Ez meg is történt! A tapolcza-keszthelyi vonalrészre menettérti jegyeket eszközöltünk ki. Nagyobb dunántúli városokból menettérti jegyeket kértünk. Már a vasutépítés alkalmából kértük a kereskedelmi minisztert, hogy díztelen anyagárokokkal a fürdő belterületeket és parkokat meg ne rontsák. Igéretet is kaptunk, hogy nem lesz ezirányban panasz. Mégis bizony az anyagot ott termelték, a hol légközelebb kapták és e miatt közvetlen a vasúti állomások mellett posványok keletkeztek. Ezek betöltése és rendezése ügyében mindaddig szót emeltünk, a míg a kellő intézkedés meg nem történt.

1912-ben tettünk első ízben lépéseket a győrdombóvári vasúti vonal elsőrangúsítása érdekében, abból a célból, hogy Győrön át a Balaton bécsi vendégeket tömegesen kapjon. 1913-ban ismét felirtunk az elsőrangúsítás ügyében, melyre a kereskedelmi miniszter közölte, hogy bármennyire is méltányolja azokat az indokokat, melyeket a szövetség a győrdombóvári vasúti vonal dolgában tett, az igen tetemes áldozatokra való tekintettel, a jelenlegi viszonyok mellett a kérdést meg nem valósíthatja.

Kiránduló vonatok ügyében tettünk előterjesztést Győrből, Fehérvárról, Hajmáskériről. Vasúti

Siófok : Az új fürdőszátrak. — Hirsch felvétele.

értekezletek összehívását hoztuk javaslatba Keszthelyre, a melyen a szövetség ügyvezető alelnöke adta elő a balatonvidéki vasuti vonal hiányait. A beható szaktanácskozás és az ezt követő kisebb tanácskozások eredménye a mai czélszerűbb menetrend és kedvezőbb vonalt beállítások.

1914-ben január 8-iki közgyűlésen jelentette *Hertelendy* Ferencz alelnök, hogy a választmány felkérésére a győr-dombóvári vasut elsőrangusításának kérdésében személyesen tárgyalt az illetékes miniszteriumokkal és azok nem is idegenkednek a kérdéstől, de a terv pénzügyi okokból egyelőre meg nem valósítható. A bécs-balatoni közvetlen összeköttetés első jeleként kérelmünkre beállították a bécs-győr-balatonfüredi közvetlen kocsit. Ez lesz az őse a nemsokára várható bécsi különvonatoknak. Kedvező viszonylatokban való menettérti jegyeket ismételtén kértünk. A miniszter ezt a kérdést is behatóan tanulmányoztatja és legközelebb e téren lényeges javulás várható.

A balatoni körtelefon.

Ezelőtt néhány esztendővel alig volt a Balaton mellett 3—4 helyen telefonállomás. És ma ott tartunk, hogy a Balaton minden községében rendelkezésre áll. 1905. aug. 5-én tartott vál. ülésen *Kvaszay* Jenő tett javaslatot a balatoni körtelefonszolgálat megvalósítása ügyében. A megindult tárgyalások folyamán a pécsi posta- és távirdaigazgatóság a kereskedelmi miniszter rendelkezése szerint három esztendő alatt helyezte kilátásba a körtelefonhálózat megépítését, de csak úgy, ha kellő számú előfizető jelentkezik. A szövetség felhívásokat küldött szét, hogy az érdekelteket a fontos ügy megvalósítása érdekében tömörítse. Azonban mi volt a tapasztalat? Az, hogy a Balaton partjáról mindössze két helyről jelentkezett csak előfizető. Almádiból Óvári

Ferencz és az Almádi-fürdő Részvénytársaság és Szepezdről Viriusz Vincze, meg a község. A többi helynek nem kellett a körtelefon!

A dolog természetesen nem maradhatott annyiban. Újból és újból megpróbálkoztunk az előfizetők gyűjtésével, de sehogysen ment. Mikor aztán a kérdés így beállítható nem volt és a kereskedelmi miniszter kötötte magát ahhoz, hogy körtelefont csak akkor épít, ha minden fürdőről legalább két előfizető lesz, segített az ötlet. Arra hivatkoztunk, hogy a magyar ember természete olyan, hogy csak akkor veszi be az újítást, ha másnál is látja és megkívánja. Biztosítottuk a minisztert, hogy lesz előfizető, de majd csak akkor, ha a körtelefon megépül és látják gyakorlati hasznát. *Kossuth* Ferenc kereskedelemügyi miniszter a szövetség érvelésének hatása alatt elhatározta, hogy a balatoni körtelefont előfizetői állomások biztosítása nélkül is megcsináltatja. Mikor ez megvolt, azt kértük, hogy a meglévő állomások előfizetői egymással díjtalanul beszélhessenek. Ezt is megkaptuk, sőt kérelmünkre bekapcsolták a körtelefonba Székesfehérvár, Nagykanizsa, Veszprém, Tapolca, Lepsény nem közvetlen balatonparti állomásokat is. Az alsó Balatonparton az első esztendőben kiépült a hálózat, azonban a továbbépítés már sokkal nehezebben ment.

Siófok : Lőverseny. Gátfutás. — Balla felvétele.

Tihany. — K. Nagy Dezső felvétele.

Az 1911-ik évben, folytonos sürgető előterjesztésünkre a felsőparti vonal is megépült. Az előfizetők egyre szaporodtak és így szükségessé vált a második telefonvonal építése is mind a két oldalon. Budapest és Boglár között egy új interurbán telefonvonalat állítottak be sürgetésünkre. Kaposvár és Boglár között új vonalat építettek és ígéretet kaptunk a felsőparti második vonal mielőbbi kiépítésére is.

A balatoni körút.

1907 július 7-én tartott ülésből kifolyólag ment fel a kereskedelmi miniszterhez az első előterjesztés a balatoni körút megépítése tárgyában. Részletesen megindokoltuk a javaslatot, a melyet a miniszter nem utasított el, hanem mint fontos jelentőségű kérdést tárgyalás alá vette és elrendelte a költségvetés megkésztését. 66404/1908. számú leiratában közölte, hogy a körút ügyében való kérelemnek egyelőre nem tehet eleget, mert a kivitel harmadfél millió koronába kerülne.

A kérdést azonban nem hagytuk pihenni! Ismét tettünk felterjesztést és a vármegyénél is érdeklődtünk az iránt, hogy nincs-e útépitési programjukban olyan útrész felvéve, mely a balatoni körút irányában van. Kérelmünkre a vármegyék állást is foglaltak a körút kiépítése mellett. A dolog sürgőségére való tekintettel érdekeltséget is igyekeztünk összehozni egy-egy szakasz kiépítésére. Így a siófok-földvári szakasz kiépítése esetén az érdekeltség 8200 koronát felajánlott. Végre is megérett a kérdés annyira, hogy a kereskedelmi miniszter közölte a szövetséggel, hogy a balatoni körutat fölveszi útépitési programjába, a mint erre a törvényhozás nagyobb hitelt engedélyez. Ez megtörtént és ezzel 1912 december 16-án már jelentést tehattunk arról, hogy a miniszter a balatoni körút megépítését elhatározta és az első siófok-balatonföldvári szakasz sürgős kiépítését elrendelte. Nemrégiben tárgyaltuk a második, a boglár-balatonföldvári útszakasz dolgát és ha jól megy a kérdés, néhány esztendő alatt meglesz az új körút. Hogy pedig áldásaiban Zala és Veszprém vármegyék is mihamarabb részeseüljenek, legutóbb azt kértük, hogy a miniszter a

teljesen hiányzó útrészeket Badacsony-Révfülöp között és Vörösberény-Kenese között soronkívül megépíttetni sziveskedjék.

Az élelmezés.

Az eddig közöltek mind arra szolgáltak, hogy a közlekedés és érintkezés lehetőség szerint tökéletes legyen. Am nemcsak arra kellett gondolnunk, hogy kedvező formában ide csalógassuk az idegeneket, szükséges volt a talán legfontosabb élelmezés kérdésével is behatóan foglalkoznunk. Az ügy érdekében igen sokféle mozgalmat indítottunk, azonban rajtunk kívül álló okokból nem mindig volt teljes a siker útja.

Forster Géza, az O. M. G. E. volt igazgatója már az első választmányi ülésen tett előterjesztést a fürdők élelmezésének szövetkezeti alapon való megoldására. Az eszmét szövetségünk mind máig felszinen tartotta; de a leginkább érdekelték, a fürdővendégek közömbössége miatt gyakorlati jelentőségre a kérdés nem vergődhetett. Mindössze Balatonföldváron nyílt meg egy szövetkezet. Pedig a gondolat nagyon helyesnek látszik úgy, a mint *Kvassay Jenő* tb. tagunk javasolja. Ugyanis Boglár és Siófok központokkal nagy értékesítő szövetkezeteket kellene, megfelelő hűtőberendezésekkel, létesíteni és akár innét közvetlenül, akár a nagyobb telepek fiókintézményei útján lehetne ellátni a nyaraló családokat folyton friss és elsőrendű áruval.

Látva hogy az érdekelt családok szervezése nem igen biztat sikerrel, más utat is kezdtünk. Legnagyobb baj volt a zöldségfélékkel. Felirtunk tehát a földmivelésügyi miniszterhez és kértük, hogy egy állami nagyobb zöldségtermelő telepet Siófokon és egyet Balatonfüreden alkotni sziveskedjék. A miniszter segélyt helyezett csupán kilátásba. Ujra való felterjesztésre (51928/VIII. 3—1908. sz.) közölte, hogy a szövetséget bolgárrendszerű kertészkedés berendezésében hathatósan kész támogatni. Megindultak a közelebbi tárgyalások. A fejlemények szerint a Balatoni Szövetség kibérelt a Veszprémi Káptalan somogykiliti-i uradalmában Siófok mellett 30 kat. hold területet 12 esztendőre évi 1500 korona bérösszegért, a földmivelésügyi miniszter pedig a berendezésre szükséges igen jelentékeny költséget engedélyezte.

A szövetség teljesen önzetlen czállal állt az ügy szolgálatába, a mennyiben mindennemű bevétel kezdettől fogva azokat a vállalkozó magyar családokat illette, akik a bolgárrendszerű kertészkedés megtanulására vállalkoztak. Nagy kedvezéseket kaptak a munkások, de csak nagyon nehezen szoktak bele az új foglalkozásba. A tanulás mégis ment és az eredmények is jók voltak, de az értékesítéssel is meg kellett barátkozniok. Most már a hatodik esztendeje

folyik a munka a zöldségtermelő telepen és nagyon áldásos a hatása a piaci árakra már azért is, mert a munkások egy része a telepen kívül is kezdett keréskedni és Révfülpön 8 kat. hold területen új telep létesült.

A szövetség cserebaromfit, gyümölcsfa-oltványokat szerzett a Balatonvidék lakóinak, hogy a nemes és nagyfajta baromfiállomány szaporodjék és a nemes gyümölcs is terjedjen. És miután több irányból jött panasz, hogy az élelmiszerekkel való házalás a hamisításnak ad tág teret, a szövetség közbenjárt, hogy minden olyan fürdőtelepen, ahol legalább 500 fürdővendég nyaral, rendes napi piacok létesüljenek. És gondoskodás történik arról is, hogy a piacokat hatósági közegék szigorúan ellenőrizzék.

A nép nevelése.

Sokan talán azt hiszik, hogy a szövetség ősztől-tavaszig semmit nem csinál. Mert hiszen ilyenkor nincs fürdőidény, tehát következésképpen nem is lehet munka. Pedig bizony van! Ősztől-tavaszig folyik a tervezgetés, az előkészítő munka, ez a mi magvetési időnk, hogy azután nyáron az egész nagy Balatonvidéknek módjában legyen mit aratnia.

Ősztől-tavaszig folynak a népnevelő előadások. Előadóink faluról-falura járnak. Ilyenkor mutatunk reá a tapasztalt hibákra, hiányokra és mindig fel is ajánljuk támogatásunkat a tapasztalt bajok gyökeres megváltoztatása érdekében. A nép fokozódó érdeklődéssel látogatja előadásainkat, a melyek tele vannak gyakorlati kérdésekkel és nem a száraz előadói hang az uralkodó, hanem mindig arra törekszünk, hogy amiről beszélünk, azt meg is értsék, meg is szívleljék, de alkalmazzák is. Évenként több ezerre menő gazdasági füzetet és könyvet osztunk ki ingyenesen, de ezenkívül arra törekszünk, hogy minden község lakosságának meg legyen a maga jól berendezett kis könyvtára, melyet nyáron át a fürdővendégek is igénybe vehessenek. A Balaton különböző községeiben mintegy 25 könyvtár működik a szövetség felügyelete alatt, részben a földmivelésügyi miniszter, részben a Múzeumok és Könyvtárak Országos Tanácsa és szövetségünk ajándéka.

A háziipar fejlesztése és terjesztése.

Téli munkakörünk a balatonvidéki háziipar fejlesztése és nyári egyik dolgunk annak terjesztése. A szövetséghez ismételtelen jöttek panaszok, hogy a Balatonvidéken forgalomba hozott ajándék és emléktárgyak, csupa idegen holmi. Tegyen róla a szövetség, hogy magyar kézből kikerült tárgyak is legyenek kaphatók. Másként a dolgon nem segíthettünk, minthogy megpróbáltunk a

példaadással. Kezdtük összegyűjteni Somogy, Veszprém és Zala vármegyék népművészeti tárgyait. A kezdeményezést a földmivelésügyi és kereskedelemügyi miniszterek is szívesen látták és a szövetséget törekvésében támogatták.

Hét éve csináljuk ezt! Kevesebb-több sikerrel, de becsületes törekvéssel. Nyílt árusítással több pontján a Balatonnak, megpróbálkoztunk. Most Almádiban és Badacsonyban kaphatók a mi tárgyaink.

A rendszeres háziipari foglalkoztatást meghonosítottuk. Egymásután rendeztük a háziipari tanfolyamokat, hogy a népet új foglalkozáskörökre kiképezzük és izlését fejlesszük. A háziipari foglalkoztatásnak óriási a tere a Balatonvidéken. Az a rengeteg nyersanyag, a mit a Balatonvidék évenként megtermel, a legnagyobb részben veszendőbe megy.

A háziipari foglalkoztatást azonban csak ott lehet könnyen meghonosítani, ahol szegény az alsóbb néposztály. A Balatonvidéken ez nem mondható. Itt általános jólét, gazdagság van, a szegénységet kergetik: a szőlőtermelés meg az idegenforgalom. A nép nincs rászorulva arra, hogy háziiparral is foglalkozzék. De az óriási mennyiségű nyersanyag viszont egyenesen felhívja a lakosságot arra, hogy valamit tegyen vele. Megpróbáltuk azt, a mihez ezer esztendő óta nem szokott hozzá az itt lakó magyar. Megtanítani a balatonvidéki népet a balatoni nyersanyag feldolgozására. Persze ez nem könnyű munka. Kísérletezni, próbálgatni szükséges, hogy célt érjünk. Kezdtük tanulmányozni, hol volna alkalmas népanyag. Egymásután rendeztük a téli hathetes tanfolyamokat, s ahol kedvet láttunk, ott a tanfolyamot több ízben meg is ismételtük. Így tartottunk 12 községben 1—2—3—4 télen át is 6—8 hetes tanfolyamokat és 450 háziiparost képeztünk ki, kik a szerzett tudással már minden egyéb keresetág nélkül is fenn tudnák magukat tartani. Az értékesítő tevékenység keretében 52 ezer korona értékű árút sikerült forgalomba hozni, de e mellett elértünk valamit, a mely többet ér, mint a mi egész háziipari tevékenységünk. A közönség látva

Badacsony: Szegedy Róza egykori háza. Most Okolicsányi Dénes tulajdona. A ház előtt a Balatoni Szövetség igazg. választmányának egy csoportja. — Kurzweil felv.

a mi jóakarató és buzgó tevékenységünket, elkezdte követelni a balatonparti üzletekben a magyar háziipari készítményeket. És a miből a mi tevékenységünk előtt hirmondó is alig akadt, manapság alig van olyan balatonparti jobb üzlet, a hol magyar kézből kikerült emléktárgy ne lenne kapható. Népipari vásárokon, kiállításon is megjelentünk, hogy a jellegzetes balatonvidéki népipart bemutassuk.

Most azon fáradozunk, hogy a kiképzett háziiparosokat egy nagy termelőszervezetbe tömörítsük és kifejlesztve értékesítő mozgalmunkat, a mainál nagyobb keretekben dolgozzunk. Ennek keretében szeretnénk megoldani a nád itteni feldolgozásának kérdését is. A vadfüzesek helyét mindenütt kezdik nemesfüzzel betelepíteni. Községi és magán füzesek létesítésében mindenkor közremunkálunk. És hogy sok szép ~~yessző~~ álljon a háziiparos rendelkezésére, a

Badacsony : A Balaton Szövetség igazg. választmányának egy csoportja a vasúti megállónál. — Kurzweil felvétele.

kereskedelmügyi miniszter előterjesztésünkre külön intézkedett az iránt, hogy a balatonvidéki vasúti vonal mélyebb anyagödreit nemesfüzzel betelepítsék.

A szövetség kiadványai.

A mikor a szövetséget a lelkes kezdeményezők akarata megalkotta, azonnal felmerült az eszme, hogy a szövetség sok ezer példányban kiadja a Balaton fürdőinek az ismertetését. Persze a szövetség nem rendelkezett olyan összeg felett, melylyel a kérdést saját költségvetése keretében megvalósíthatta volna, tehát hozzájárulásokra kellett támaszkodnia. Átírt a fürdőkhöz, hogy a megfelelő költséget szavazzák meg. Azonban csak Aliga, Almádi, Alsóórs és Révfülöp jelentettek ki hozzájárulást. A kérdést így halasztani kellett jobb időkre és kivitelre csak 1912-ben juthatott, a mikortól kezdve 60 ezer példány ingyenes kalauz megjelenését sikerült a fürdők hozzájárulása nélkül is biztosítani.

Az 1908-iki közgyűlés határozta el a «Balaton»

folyóirat megindítását. Ezzel egyszerre állandó és szoros viszony létesült a szövetség és a tagok között. Munkatársakul a legjobb nevű írók jelentkeztek és a képes folyóirat évenként növekedő tartalommal jelenvén meg, fészkelte be magát a közönség szívébe. Ez lett a Balatonvidék megismertetésének egyik legkésebb szöszólója. És ma már havonként megjelenik, és évenként 250—300 képben mutatja be a Balaton legszebb tájait és érdekességeit.

Három kis tájékoztató füzete Almáditól — Badacsonyig (Sági Jánostól). A Balatonban való fürdésről (Lenkei Vilmos Dani dr.-tól), Kis Kiránduló, széles körben váltak ismertekké. Díszes balatoni albumot is adott ki a szövetség, melyben a Balaton minden jelentékenyebb fürdőjét sikerült képekben mutatjuk be. A veszprémi orvos-kongresszus alkalmából megjelent nagyszabású kiadványunk :

«A Balaton mint gyógytényező» Lenkei Vilmos Dani dr. volt almádi fürdőorvos sok évi sikeres buvárkodásának az eredményeit foglalja össze.

1911-ben Magyar Tenger címen nyári lapot indítottunk meg, a melynek célja volt, hogy az összes balatoni fürdőnek hirdással szolgáljon arra nézve, hogy kik nyaralnak a fürdőtelepeken és miféle ünnepeket rendeznek a közönség szórakoztatására. Ennek most IV-ik évfolyamát adjuk közre.

Százezer példányban képes levelezőlapot adott ki a szövetség és azt olcsó áron hozta forgalomba. A megindult verseny révén mind nagyobb tömegű képeslevelezőlap jelenik meg a Balatonról.

Az 1913. évben lefolyt balatoni plakátversenyen díjakat nyert és megvásárolt plakátokból hat darabot kiválasztottunk és ezt levelezőlapokra alkalmazva, 120 ezer példányban hoztuk forgalomba. Kétségtelen, hogy ezek a kiadványok is nagyon fontos eszközei a Balaton megismertetésének.

A szövetség alkotásai.

Egy nagyobbról már megemlékeztünk, a síófoki zöldségtermelő telepről. A központi telepből nyert villamvilágítás kérdésének megoldása is a szövetségtől indult ki. Mi szerveztük be az érdekeltséget, mi hoztuk a vállalkozót, a Hazai Villamossági r.-t.-ot, és a mikor a lehetetlen súlyos pénzügyi viszonyok miatt a vállalkozó vállalat anyagi pillérei roskadoztak és az aszföldi nagy telep odajutott, hogy míg gazdát nem cserél, az áramszolgáltatást kell beszüntetnie, ismét a szövetség volt az, a mely a természetes érdekeltséget sorompóba állítva, vállalkozott arra, hogy az áramszolgáltatást nemcsak fenntartja, de ki is bővíti. Miután a vállalat anyagi ügyei lassan

nyernek kibonyolódást, a szövetség már nyolcz hónapja viszi a bajba jutott villamostelep kezelését.

Tapasztaltuk, hogy a legszebb forrásokkal senki sem törődik. Megkezdjük tehát a források rendbehozatalát és befoglalását, hogy a turista és a mezőn dolgozó nép egészséges üdítő vízhez jussen. Az első ilyen nagyobb munkánk a gyenesdiási határban levő Szent-János-forrás volt.

Mellette még két kisebb forrást hozattunk rendbe. A múlt évben befoglaltuk a malomvölgyi Ferencz-forrást, a melyet a fürdővendégek kedvvel keresnek fel és megtettük a lépéseket a Kisfaludy-forrás rendbehozatala érdekében is. 1911-ben a szövetség a révfülöpi úttörő Czigány Károly emlékére a parkban emléket állított. A Badacsony déli ormán a szövetség saját költségén az Esterházy Miklós hercegtől nyert területen több ezer koronán turistamenedék-házat épített. A badacsonyi Kisfaludy-ház délre néző szobáját ugyancsak Esterházy Miklós herceg a szövetségnek átengedte, hogy ott muzeumot berendezzen. A muzeumot az idegenek egész éven át szabadon látogathatják.

1913-ban készült meg a szövetség új útjelzése Badacsonyan és ugyancsak mi készítettünk utat a tihanyi ezereztendős remetebanlakokhoz.

Mit mozzgatott még a szövetség?

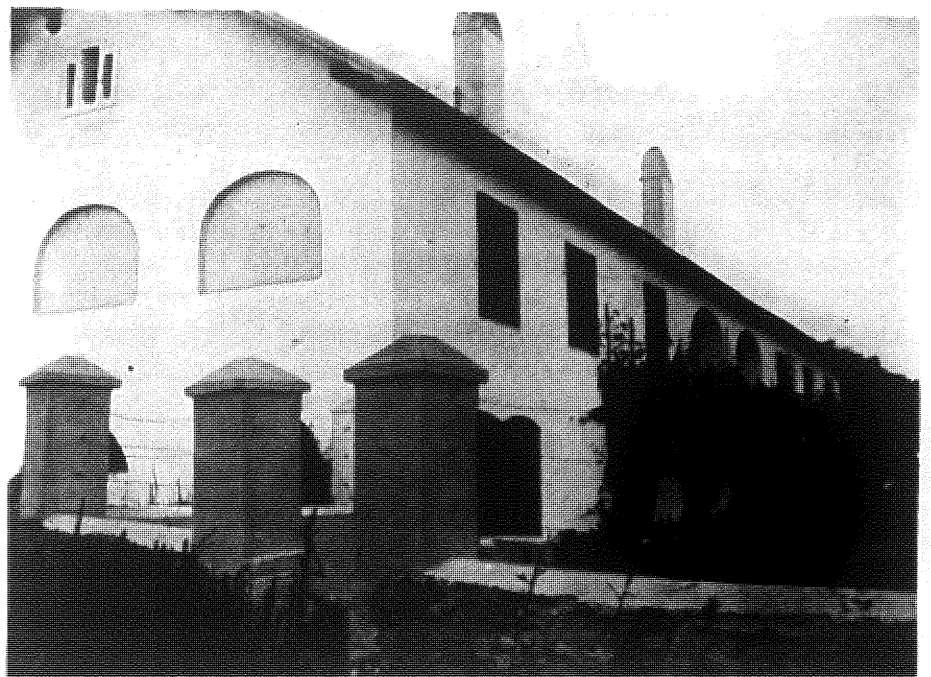
Még bizony nagyon sok mindent! Ezelőtt 10 esztendővel még nem az volt az elv, hogy csak az az ember, a ki nyáron indián vörösre süli. A szövetség alighogy megalakult, egyik legelső kérdésként kezelte azt, hogy az utak mentét be kell ásítani. 1904-ben tettük meg az első lépéseket a tihanyi félsziget befásítására. A földmívelésügyi miniszter előterjesztésünkre terveket is készítettett, azonban a kivitelre máig sem került a sor. A vármegyék a közutak fásítását azonban elrendelték. A szövetség az 1905-ik évben kezdte szorgalmazni a vörösberény-alsóórs-lovasi útvonal tvh. útvonallá fejlesztése ügyét. Veszprém vármegye mindjárt megkezdte az alsóórsi határvonalig terjedő út kiépítését, ámde Zala vármegye hallani sem akart róla, hogy tovább építse. Végre is a szövetség ujjabb és ujjabb felebbezése folytán az út Zalamegye területén is kiépült.

Az akarattjai szilfa megvédésére vonatkozóan Romy Béla dr. államtitkár tett nálunk javaslatot. Darányi minisztersége alatt történt azután intézkedés a megvédés tárgyában.

A tördemiczi szép bazaltszikkák ügye számos esetben foglalkoztatta a szövetséget. 93.322/I.—A—2. 1906. szám alatt a földm. miniszter megnyugtatólag

leírt, hogy a tördemiczi bazaltszikkákat a kihasználás elől meg fogja védeni. Az 1909-ik év folyamán újból kérte a szövetség, hogy a badacsonyi nagy keresztől az utolsó bazalttoronyig északra és a keresztől a Badacsonytomajig terjedő részt jelentse ki természeti ritkaságnak. 1910-ben a szövetség aggodalmára a bazaltbánya is nyilatkozott, hogy nem gondol arra, hogy azokat a bazaltszépségeket lerombolja, miket a szövetség megvédeni kíván. Ám hogy mégis minden eshetőség ellen biztosítva legyünk, a földmívelésügyi minisztert kértük meg, bizza meg a földtani intézetet annak az összeállításával, hogy Badacsonyan, a Szent György-hegyen és Tihanyban melyek azok a bazalt alakulatok, miket meg kell oltalmazni. A miniszter megbízásából Lóczy Lajos dr. tb. tagunk járta be ezeket a helyeket és tett előterjesztést.

A tihanyi visszhang megromlásának okát is fel

Bogyay Máté badacsonyi háza. — [Kurzweil felvétele.]

akartuk deríteni. Felkérésünkre Lóczy Lajos dr. és Schuller Alajos dr. professzorok tanulmányozták a kérdést. Schuller 1910 júl. 2—4 napjain ismételt és behatóan tett vizsgálatot. Megállapította az okot és hogy mely módon lehetne helyre hozni; ám ez sok költséget igényelne. Egyenlőre meg kellett elégednünk azzal, hogy a hangot zavaró fákat részben kivágták, részben koronacsonkítást végeztek rajtuk.

Ismételt megkeresésben kértük a vármegyéket, hogy a Balaton körül az énekes madarak védelmét tegyék kötelezővé és minden rendelkezésre álló eszközzel irtassák a kártékony madarakat.

A fürdőtörvény javaslat ügye megannyiszor foglalkoztatott bennünket. A szövetség arra az álláspontra helyezkedett, hogy a magyar fürdőket is ipari vállalatoknak tekintsék és részükre az iparfejlesztési törvény kedvezéseit biztosítsák. Szükséges a hitelkérdést is rendezni, mert a magyar fürdőknek egyéb bajuk sincs, csak a tőkeszegénység és javaslatunk az volt, hogy amint a földhitelügy rendezésére, épüly lenne alakítandó a fürdők érdekében is egy

központi hitelintézet. Különböző nemes célok javára jótékonycélú ünnepélyeket is rendeztünk. Ezen a módon és gyűjtés útján szerzett a szövetség a csobánczi kuruczemlék, a balatonfüredi szegény szivbeteg otthon, a síófoki Glatz emlék részére jelentékenyebb összegeket és most indul meg a tevékenység, hogy a Balaton nagyjai számára szoborműveket állíttat.

Az idegenforgalom emelése érdekében való tevékenység egyik legerősebb munkaköre a szövetségnek. Kiadványainkat sok ezer példányban küldjük szét és a rendszeresített balatoni hirszolgalat útján adunk tájékoztatót fürdőinkről. Minden tavaszon minden magyarországi iskolához megy felkérés, hogy a diákokat tanulmányi kirándulásra idehozzák, erre a szinmagyar és történeti emlékekkel tele pompás szép vidékre. Ezrével jönnek is a tanulók, a kik részére olcsó és jó szállásról, ellátásról és vezetésről a szövetség gondoskodik. Minden tavaszon minden magyarországi orvos megkapja a szövetség rövid balatoni tájékoztatóját, melyben a vezető fürdők hosszabban, a kisebb fürdők pedig néhány sorban lesznek ismertetve. És ezrei vannak azoknak, a kik most a Balaton mellett nyaralnak, kiket orvosuk a tájékoztató alapján küldött ide.

A szövetség a kongresszusok figyelmét mindig felhívja balatoni kirándulásra és főként a nemzetközi kongresszusok figyelmét igyekszik a Balatonvidékre terelni. Alig van a világnak olyan nemzete, amelynek képviselői ne látták volna már ezuton a Balatont.

Keszthelyre gazdasági főiskola felállítását, katonai iskola és szanatorium létesítését kértük. Orvosi állásokat szerveztek, gyógyszertárakat engedélyeztek, postahivatalokat állítottak fel közbejárásunkra.

Veszprém: A város távlati képe. — Kuhárszky László felvétele.

Am lehetetlen volna valamennyit még csak felsorolni is, hogy mi minden kérdéssel foglalkoztunk a lefolyt tíz év alatt. Bele éltük magunkat abba, hogy mindent kell csinálnunk, a mivel a Balatonvidék jólétén munkálkodhatunk, a mivel a vidék jelentő-

ségét növelhetjük. A mi munka még hátra van, azzal már könnyebben végezzünk, különösen, hogyha jóindulatú és akaraterős kezek támogatnak közérdekű törekvéseinkben továbbra is bennünket.

A badacsonyi állami közpincze.

A BALATON természeti szépségeit csodálva, megértjük iróink elragadtatással tele megnyilatkozásait, de érezzük azt is, hogy a Balaton méltó dicsérete ezzel még nem teljes, mert a Balaton nemcsak mint természeti látványosság páratlan a maga nemében az egész földkerekségen, hanem földjében, levegőjében és vizében annyi érték van elraktározva, a mi ezreknek és ezreknek ad jó megélhetést és egészséget. A Balaton melletti hegyek, amelyeknek Kisfaludy Sándor örök emléket alkotott a Himfy dalaiban, már igen régi idők óta virágzó szőlőművelés alatt állottak. A Balaton melléki hegyek mészkő, valamint homokkő talajai, de különösen a bazalt mállása útján keletkezett talajai igen kedvezőek a legkitünőbb minőségű borok termelésére. A filloxera vész előtti időkben, főleg a zalai partokon, a lakosság főfoglalkozása a szőlőművelés volt. Nem is szólva a déli és a keleti részeken már régebbi időkben keletkezett szőlőkultúráról, csak a Badacsonyi környékén is a filloxera vész előtti időben 61 volt azon községek száma, ahol a lakosság főleg a szőlőműveléssel foglalkozott. A filloxeravész előtti időkben a badacsonyi borvidéken 14000 kat. hold beültetett szőlő terült el. A filloxera e szőlők legnagyobb részét elpusztította; napjainkban azon-

ban a szőlők legnagyobb részét már felújították, főleg oltványokkal, részben hazai vesszőkkel és szénkénegezéssel; sőt a déli partok mentén nagy kiterjedésű homoki szőlőtelepek is létesültek.

Ha a beültetett terület nagyságát tekintve el is érte a balatonvidéki szőlőművelés azt a fokot, amelyen a filloxera vész előtti időkben állott, a filloxera vész által okozott csapásokat a lakosság még napjainkig sem volt képes kiheverni és a szőlőművelésben és a közigazgatási viszonyokban azóta beállott változások a szőlőgazdák helyzetét nemcsak a termelés, de az értékesítés terén is nagyon megnehezítették, nemcsak a Balaton környékén, de az ország minden szőlőtermelő vidékén.

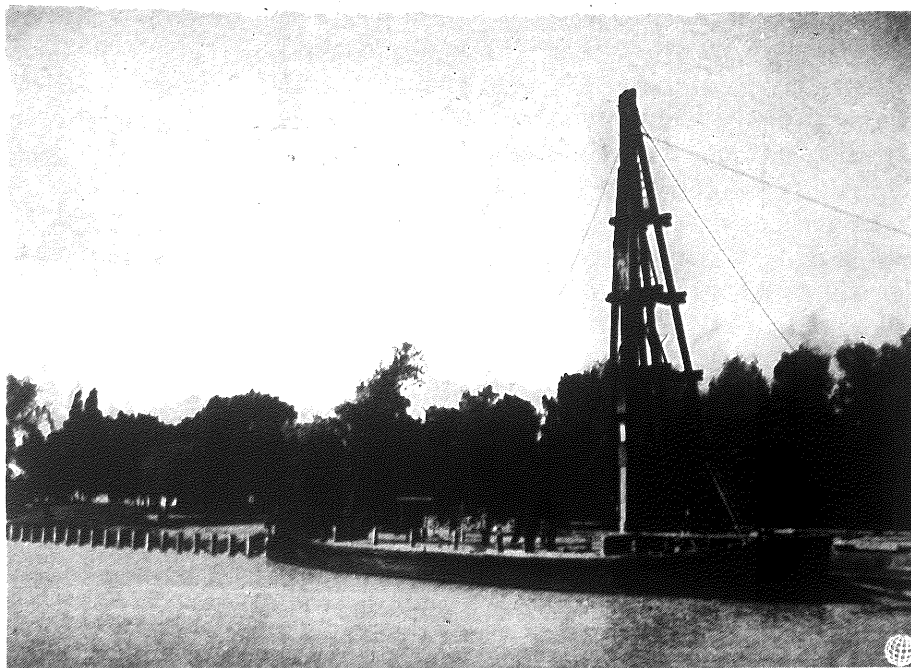
A magyar szőlőgazdák érdekeinek a borkezelés és borértékesítés terén való előmozdítása céljából Serényi Béla gróf földművelésügyi minisztersége idején az 1911. évben elhatározták, hogy az ország neve-

zetesebb szőlőtermelő vidékein tíz állami közpincét állítanak fel. Azon helyek között, amelyeket borte-melésük jelentőségénél fogva az állami közpincék részére alkalmasnak találtak, Badacsony környéke mint régi hírneves borvidék az elsők között jelöltetett meg.

Badacsony vidékén az állami közpince céljaira hatalmas, méreteinél és kedvező fekvésénél fogva legalkalmasabbnak mutatkozott a Badacsony-Lábdiban lévő úgynevezett Ranolder-féle nagy pince, melyet az állam a közpince részére meg is vásárolt. A pince eredeti hossza 50 méter volt, magassága 6·2 méter, szélessége pedig 7·4 méter. E hatalmas főág középső részét egy nagy méretű kupolacsarnok foglalja el, melyből kiágazólag a főág irányától jobbra és balra egy-egy nagy fülkét találunk, úgy hogy az eredeti pincének alaprajza keresztformát mutat s a keresztvég-ágak találkozási pontján foglal

helyet a hatalmas kupola. A kupola két fülkéjében a régi időkben egy-egy ezer akós fahordó állott. Az állam a pince eredeti főágát ugyanazon magassági és szélességi méretekben 30 méterrel meghosszabbította úgy, hogy a pince főága jelenleg 80 méter hosszú. A meghosszabbított főágból jobbra és balra nyílik 3—3 mellékág. E mellékágak méretei egymással megegyeznek: hosszuk 14·3 m., szélességük 6·6 m., magasságuk 4·1 m. A baloldalon lévő harmadik oldalágból nyílik az állam által épített hatalmas cemensthordók ága, amely a pince belső részében végzett átalakítási, illetve építési munkáknak egyik legnevezetesebb s látványosságzámba jövő része. A cemensthordós pinceág hossza 25 méter, szélessége 7·5 méter, magassága 4·2 méter. Ez ágba 23 cemensthordó van egymás mellé építve. E cemensthordók egyenkint 150—180 hektoliter ürtartalmúak. A 23 cemensthordóban összesen 364·360 liter bor fér el. A cemensthordók építését a Rostock és Hoffelner cég végezte. A fahordók a főágba, a mellékágba és a kupolacsarnok két fülkéjébe vannak elhelyezve. A főágban jobbról és balról 18—18 darab 100 hektoliteres hordó fekszik s ezek tetején nyeregben 14 hektoliteres hordók vannak elhelyezve, úgy hogy a főág fahordóinak ürtartalma több mint 4000 hektoliter. A kupolacsarnok mindkét fülkéjében egy-egy 225 hektoliteres ovális hordó foglal helyet. A mellékágakban kétoldalt 50 hektoliteres hordók vannak sorjában elhelyezve, amelyek tetején még 7—8 hektós hordók fekszenek nyeregben; minden mellékágban a bejárattal szemben az ágak hátsó falánál egy-egy 100 hektoliteres ovális hordó áll. Az összes fahordók házilag készített vasbeton ászkokon nyugszanak. A jelenlegi berendezése mellett

a pinczében 15—18 ezer hektoliter bor helyezhető el. A tulajdonképeni pince bejáratát az előcsarnoktól 2 méter vastag vasbeton fal választja el, amely kellő biztosítékot nyújt arra, hogy a pince egyen-

A sídfoki kikötő építése. A vasbetoncziölöpök leverése gőzerejű cziölöpverővel.
K. Nagy Dezső felvétele.

letes hőmérsékletét a külső légáramlatok hőváltozásai meg ne zavarják. A vasbeton falba Falconier téglából ablakok vannak beépítve. E téglalakú, belül üres üvegekoczkákból épített ablakoknak borászati szempontból az a nagy előnye van, hogy rajtuk keresztül a külső világosság behatol ugyan a pinczébe, de mint jól szigetelő réteg a külső hőmérsék ingadozásai elől a pinczét elzárja.

A pince előcsarnokából két oldalt nyílnak a raktárhelyiségek és pedig jobbra a gép- és eszközzraktár, balra a palaczköző helyiség és a palaczkbor raktár. E helyiségek vízvezetékekkel is el vannak látva. A pince fel van szerelve különféle, a modern pincegazdaságokban megfelelőeknek bizonyult gépekkel és eszközökkel, melyeknek tanulmányozása minden pincegazdának hasznára válhat.

Az előpince homlokzata vörös homokkőből ciklopfalazattal tetszetős magyaros stílusban épült. Az előtér fásított és a vasut, illetve a Balaton felőli részről vörös homokkőből ciklopfalazattal épült kerítéssel van ellátva, amelynek bejáratát eredeti székely stílusban készült galambduczos kapu díszíti. A pincehomlokzat építményén a ciklopfal pirosas színe, a közbeeső falazatok fehér színe és a pince főkapujának és zsalus ablakainak zöldje a magyar nemzeti színek diszkrét hatásával kellemesen lepik meg a vasuton érkező utas szemét.

A badacsonyi állami közpince belső építményeinek czélszerűsége és külső kiépítésének izlössége Hübschl Kálmán váci városi főmérnök szakértő munkáját dicséri.

A badacsonyi közpincének területe 18.000 négyzetméter. E területből 2000 négyzetmétert foglal el maga a pince, 4000 négyzetméter pedig a pince

szomszédságában elterülő termő szőlő. A terület többi része az utakra, az udvarra és a parkozott előtérre esik.

Miután a pincze átépítési munkálatai, berendezése és felszerelését befejezték s az állami közpinczék szervezeti szabályait kidolgozták és jóváhagyták, a badacsonyi állami közpincze egyidejűleg a sátoraljai helyi és a miskolci állami közpinczét ez év április 14-én megnyitották és rendeltetésüknek átadták. A közpinczék szervezetének megalkotása a pinczék szakszerű berendezése Lónyay Ferencz dr. miniszteri tanácsos, országos borászati kormánybiztos és Rácz Sándor országos szőlészeti és borászati főfelügyelőnek, az állami közpinczék főfelügyelőjének nevéhez fűződik.

A badacsonyi állami közpinczének, mint általában az összes állami közpinczéknek célja és rendeltetése röviden a következőkben foglalható össze:

1. az okszerű borkezelés terjesztése és fejlesztése, 2. a borértékesítés előmozdítása, 3. hitelnyújtás a közpinczében elhelyezett borra, 4. szakértő pinczemunkások kiképzése.

Az állami közpincze szervezetére és a boroknak a közpinczében való elhelyezésére vonatkozó részletes tudnivalókat az állami közpinczék főfelügyelősége (Budafokon), illetőleg a badacsonyi állami közpincze kezelőségével megbízott szőlészeti és borászati felügyelő (Badacsonylábdíhegy ú. p. Némestördemicz) adja meg.

A badacsonyi m. kir. állami közpincze a Balatonvidéki vasut Bpest—Adony—Pusztaszabolcs—Tapolczai vasútvonalán jó összeköttetéssel közelíthető meg. Vasutálomása Badacsonylábdíhegy, mely állomástól a közpincze mintegy 200 lépés távolságban fekszik.

A badacsonyi állami közpincze szakszerű berendezésénél és felszerelésénél fogva nemcsak a bortermeléssel foglalkozó gazdáknak szolgálhat tanulmányhelyül, hanem mint a Balaton partjának festői kilátást adó pontján álló megkapó építészeti alkotás, a Balaton környékén lakó közönség részére is megtekintésre méltó látnivalóul szolgál.

Végh József,

m. kir. szől. és borászati s.-felügyelő.

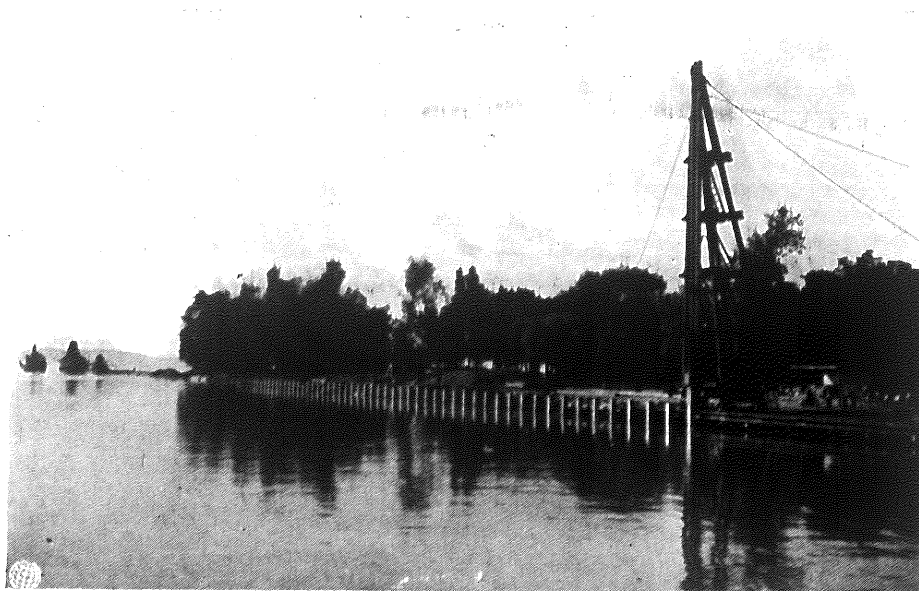

A somogyi Balaton.

Somogy vármegye monographiája részére írta: Szaptonczay Manó dr., kir. tan., Somogy vármegye tisztii főorvosa.
(Folytatás.)

Balaton-Lelle. 1889—90-ben kereste fel néhány budapesti uri család, kik a községben fogadtak

maguknak lakást, és egyetlen fürdőbódé állott rendelkezésükre. Két év múlva dr. Lisznyai Elemér orvos építette az első nyaralót a Balatonparton. Ki is nevelték és mulattak rajta, hogy a «Bivalylegelőre» épít. De a következő évben már 7—8-an vettek telket gróf Jankovich Lászlótól, parcellánként 600 koronáért. 1897/98-ban dr. Milassin Vilmos és Illek Vincze megvették a gróftól az egész még eladó partot parcellázás céljából. Hogy a kietlen, kopár területen a kulturának némi nyomai legyenek, elkezdettek a parcellákon szőlőt ültetni és némileg fásítani. Hogy pedig a vendégeknek étkező helye is legyen, Szalay Imre átalakította egyik cselédházát vendéglőnek, melyben 5—6 szoba állott a vendégek rendelkezésére, ebben volt az étterem is. Ezentúl rohamos léptekkel fejlődött Lelle, a budapesti családoknak egész serege kereste fel, vette a parcellákat és építette a szebbnél-szebb nyaralókat, majd kertjeikben

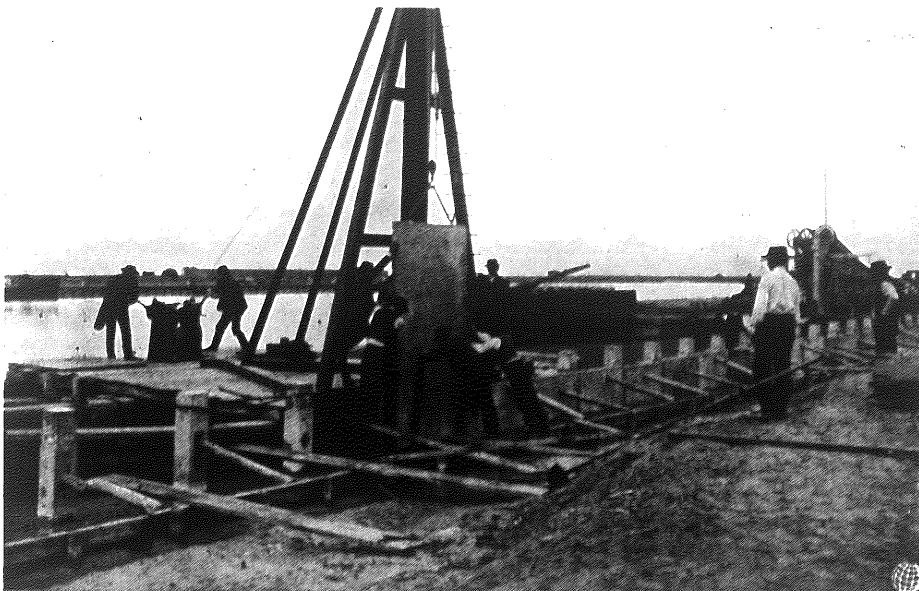
A sídfoki kikötő építése. A tenék járá öt méter mélységre levert vasbetoncölöpök.
K. Nagy Dezső felvétele.

remek szőlő és gyümölcsfa kulturát létesítettek. 1904-ben épült fel a «Balaton-szálló» pompás terem, veranda és 50 vendégszobával. 1905-ben megalakult a fürdőegyesület, melynek élére dr. Vaszilievics János budapesti alpolgármester állott és az ő vezetése mellett létesítették a már viruló szép «Darányi-parkot» és csináltak három kilométer hosszú sétautat, majd 1913-ban Jacht-klubot alakítottak.

1902-ben a budapesti «Háladás» szabadkőműves páholy szegény gyermekeket kezdett ide kitelepíteni, kik pár évig az iskolában találtak elhelyezést. 1905-ben megépült a saját, szép gyermekmenhely, melyben 100—100 gyermek nyer elhelyezést és ellátást 1—1 hónapig. Tej és élelmi cikkekéről bőségesen gondoskodik a helybeli és szomszédos urodalom. A községben két vendéglő, kifőző, korcsma és mézszárszékek vannak s a mit nem kapnak meg Lellén, a közeli Boglárról szerzik be. Lelle egyik legrohamosabban fejlődő és legkeresettebb balatoni nyaraló- és fürdőhely. Ma a Balatonparton négy kilométer hosszban 107 nyaraló és a nagy szálloda-van fel-

építve, így egészen össze van már épülve a boglári határban épült nyaralóteleppel. 1913. évben gyógyfürdő jelleget kapott, mi által további fejlődése biztosítva van. Kívánatos lenne, ha a nyaralók előtt a Balatonon képződött nádasok kiirtatnának, vagy pedig feltöltetnének, hogy az óriási arányokban fejlődő telep ellen közegészségi szempontból se lehessen kifogást emelni. Keresettségére jellemző, hogy míg a 90-es években egy nyáron 15—20 fürdővendég kereste fel, ma már az állandó fürdővendégek száma 1500—1600-at tesz ki.

Balatonszemes. A község a Balatontól mintegy fél kilométer távolságban egy homokos lapályon fekszik. A 80-as években jöttek ide különösen Székesfehérvárról néhányan nyaralni. Fischer Gyula akkori körjegyző felismervén ama sok és nagy előnyt, melyet a lakók a fürdővendégek által nyerhetnek, minden igyekezetével azon volt, hogy a lakosság

A sídfokl kikötő építése. Az 1400 kgmos vasbetonlapok sülyesztése.
K. Nagy Dezső felvétele.

házaikat csinosítsa, lakoszobáit kipadlóztassa és lehető kényelemmel bútorozza, hogy a füstös konyhákat átalakítsa, a mit a lakosság szívesen teljesített is. Így a fürdővendégek száma annyira emelkedett, hogy alig fértek meg a faluban. Majd a tulajdonos, gróf Hunyady Imre is felismervén Szemesnek, mint nyaraló- és fürdőhelynek jelentőségét, a Balatonra néző fensíkon fekvő szántóföldjeiből mintegy 110 telket hasított ki és bocsátott mérsékelt áron árúba. Mikor az első nyaralók épültek, a tulajdonos gróf 1895-ben a magas partoldalt és az alatta fekvő területet befásította, a mely ma már remek szép park. Majd a vízparton elterülő homokterületet parcellázták, melyet rohamosan vettek meg és építettek arra szebbnél-szebb nyaralókat. Ma a nyaralótelepen 65 és a község egyéb helyein 25 nyaraló áll. Ezentúl van 2 szálloda is, 20 vendégszobával. A község a vízpart és vasuti állomáshoz közel szép vendéglőt épített 1905-ben. 1908-ban pedig megalakult a fürdőegyesület.

A parton fekvő nyaralóterület vízmentesítése végett az egész terület alagszóveztetett, mostan

megépül a hajó- és csónakkikötő államköltségén. A nyaralóknak élelmi czikkekkel való ellátásáról a helybeli urodalom, a község lakossága és a vidék bőségesen gondoskodik. Balatonszemesnek gyógyfürdővé alakulására a tárgyalások most vannak folyamatban. Fejlődésére elég feljegyeznünk, hogy még a 80-as években 40—50 volt az állandó fürdővendégek száma, az utóbbi években 1000—1200-ra emelkedett.

Balatonőszöd. A Balatonparttól egy kilométernyi távolságra fekvő kis község, a honnan a Balatonra kijárni, különösen nyári melegben nem valami kellemes. A part azonban egyike az egész Balatonparton a legjobbaknak, kár, hogy eddig annak értékesítésére nem történt semmi, a minek az a magyarázata, hogy a part és vízterület a kegyes-tanítórend tulajdonát képezi. Őszödon 1881. évben egy fővárosi tanító telepedett le először, hozván magával néhány fővárosi angolkóros gyermeket. A gyermekeknel a javulás olyan meglepő volt, hogy évről-évre mind többen jöttek ide nyaralni beteg gyermekekkel.

Az alapító halála után az angolkóros gyermekek nyári kitelepítését Kájel József ev. ref. lelkész vette a kezébe. Míg 1890-ben egy fürdőkabinállott, 1912-ben már 38 lett azok száma, ugyanannyi ott nyaraló családnak felelven meg. Őszöd hivatva van a Balatonpartnak egyik legkeresettebb gyermekhelyévé lenni, a melyre kiválóan remek homokpartja képesíti.

Szárszó. A legrégebben keresett fürdőhelyek közé tartozik, már 40—50 évvel ezelőtt jártak oda fürdővendégek. Nagyobb arányokban azonban a 90-es években kezdték felkeresni. 1901-ben építették az első nyaralót és ugyanakkor fásította be a község a mostani «Erzsébet-kertet», a mely sétánynak és gyermekjátszóhelynek szolgál. A Balatonnal szemben fekvő magas parton 1904-ben kezdték meg a parcellázást, hol ma már 34 nyaraló áll. A «Hullámvendéglő» 1907-ben épült, míg addig csak egyszerű falusi korcsmák voltak. 1908-ban a község építettett egy sörházat az Erzsébet-kertben, 1909-ben alakult meg a szépművészeti egyesület, 1910-ben a fürdőegyesület. A régmúltban a fürdővendégek száma alig tett ki 30—50-et, ma már 800—1000 között van az állandó vendégek száma. A fürdővendégeknek élelmiczikkekkel való ellátásáról a községbeli és vidéki polgárság és a helybeli urodalom gondoskodik. A főutczát naponként kétszer is fellocsolják, mihez minden fürdővendég egy idényre 70 fillérrel járul. A háztulajdonosok pedig 2 koronát fizetnek utcavilágítás czimen. A község- és telepnek villany-nyal leendő világítására a tárgyalások folyamatban

vannak a Balaton körüli villanyvilágítási telep igazgatóságával.

Balatonföldvár. Az anyaközségtől, Kőröshegytől három kilométer távolságra, részben a régi földvár déli oldalán huzódik fel a domb tetejére, részben a déli vasút pályatestének két oldalán a síkon egész a tó partjáig terül el. A fürdőtelep létesítésének eszméje és kivitele gróf Széchenyi Imrének, mint az akkori kiskorú tulajdonos Széchenyi Viktor gyámjának érdeme, ki néhai Korányi Frigyes egyetemi tanár által inspirálva, 1894-ben kezdett az eszmével foglalkozni. A kivitelben segítő társa volt Spur István urodalmi mérnök. 1894-ben a parcellázások megkezdődtek, 1895-ben a Balaton és löszpart között elterülő fával és bokrokkal sűrűen benőtt területet mintegy 20 kat. holdnyi nagyságban parkká alakították, majd megkezdtek az első szálloda, a «Kupa vezér»-nek és e mellett egy széles verandaszerű étterem-kávéháznak építését, magas kilátótoronnyal. Mindjárt az első évben több parcellát adtak el és megkezdődött a magánnyaralók építése is, számszerint 8. A fürdőtelep 1896 június hó 24-én nyitott meg. Földvár, mint a legmodernebbül épült telep a somogyi parton csakhamar roppant keresett lett és nemcsak a Széchenyi-grófok és más főurak, hanem különösen a magas hivatalnoki, katonai karhoz tartozóknak lett kedvenc találkozási és nyaralóhelye. A «Kupa vezér» csakhamar szűknek bizonyulván, 1897-ben megépült a «Bendegúz», majd 1898-ban a Balatonparton a «Zrínyi-szálloda». Az étterem és szállodák, valamint a park 1896-ban villanyvilágítással lettek ellátva, 1899-ben létesült az egész telepre kiterjedő vízvezeték 80.000 korona költséggel, mely a Balatonból szűrt vizet szállít nemcsak az épületekhez, hanem az utak és park locsolásához is. Hogy a telep fejlődéséről fogalmat alkossunk, elég felemlíteni, hogy 1897-ben 17 új nyaraló épült és 1898-ban már 40 nyaraló állott a telepen. Időközben a tulajdonos gróf Széchenyi Viktor nagykorú lett és a mikor birtokai kezelését átvette, Balatonföldvár fejlesztését is a legnagyobb szeretettel gondozta. A folyton fejlődő élet és emelkedő igények folytonos kielégítését azonban már vállalni nem akarta, így elhatározta, hogy a fürdőtelepet, az ottan levő összes beruházásokat és a közelben levő 800 holdnyi birtokot eladja, lehetőleg olyanoknak, kik a telep anyagi és erkölcsi fejlődését, valamint a fürdőtelep előkelő társadalmi jellegét fenntartani és fejleszteni képesek lesznek. Így alakult meg 1903-ban a «Fürdő-részvénytársaság». A részvénytársaság elnöke gróf Széchenyi Imre lett. A társaság létesítette 1904-ben az 1200 méter hosszú és 18 méter széles nyilegyenes remek parti sétányt, mely méltán dísz és büszkesége a telepnek. 1905-ben csatornázták az egész fürdőtelepet, melybe be vannak kötve a telep összes épületei. A csatornák szennyes vizét a fürdőtelepen kívül 400 méternyire biológiai rendszer szerint tisztítják, azontúl öntözéssel kapcsolatos alagsövezéssel megsűrűrik és így jut vissza a Balatonba.

1904-ben kezdték meg az állam és vármegye támo-

gatásával a hajókikötő építését, mely azóta évről-évre bővül és átalakul úgy, hogy ma már nemcsak a gőzhajók kötnek ki, hanem menhelyül szolgál a motoros és vitorlás hajók, valamint a csónakok egész seregének. Ujabban a nap- és homokfürdőzés céljaira egy nagy szigetet képeztek a fenékről kikötött finom homokból. A földvári kikötő páratlan a maga nemében. A remek alkotás, illetve a moló és különösen annak vízzel körülvelt hullámgátja kedvenc sétahelye a közönségnek. Este tömegesen lepik el, hogy élvezzék onnan a nap lementét és a pormentes, tiszta vizi levegőt. A fürdő-részvénytársaság a négy kilométer hosszú kocsutatót makadamszerűleg kiépíttette, a gyalogsétautakat is pompásan megcsináltatta. Majd díszes posta- és távirtdahivatalt emelt. Létesített árúcsarnokot. A telep közelében elterülő vizes területet a földművelésügyi miniszter lecsapoltatta és ezáltal a fürdőtelep olyan berendezést nyert, hogy a közegészségügyi követelményeknek minden tekintetben s tökéletesen megfelelt.

1905-ben létesült a Balaton Club, a melynek ma 600-nál több tagja van s mely a vizi sportokon kívül a társadalmi élet szervezése és mulatságok rendezése által a fürdőéletet teszi kedvessé és kellemessé.

1905. év őszén meghalt a fürdőtársaság hervadhatatlan érdemeket szerzett alapítója és elnöke, gróf Széchenyi Imre, kinek halála nemcsak Földvárra, hanem az egész megyei közéletre nagy veszteség. Emlékét a hálás közönség egy pompás mellszoborral örökítette meg a fürdőparkban, melyet 1907-ben lepleztek le a megye, a fürdő és a magyar közgazdasági élet zászlóvivőinek és rengeteg közönségnek részvételével.

1904-ben gyógyfürdői jelleget nyert. 1908-ban az állam egy artézi-kutat fúratott, melynek vizét szódavízgyártásra használják fel. Ugyanezen évben Törley József pezsgőgyáros kizárólag a Balaton Club tagjai részére egy remek klub-épületet és mellette egy kisebb szerű szálló-épületet emeltetett, a mely téli lakásra is teljesen alkalmas.

Balatonföldváron van jelenleg négy szálloda 96 szobával és egy étterem- és kávéház helyiség. Ezen túl a telep közelében egy jó korcsma az alkalmazottak részére és van 66 nyaraló, melyek legtöbbje egy család befogadására alkalmas földszintes épület.

A teleplakók élelmezéséről legnagyobb részét az uradalom bérlője gondoskodik, de van a telepén egy közkertész is. Van mézárászék, fűszerüzlet, hentesüzlet és a fürdőidény alatt állandó napi piac.

A vendégek forgalma az első években 300 körül volt, ma már 1500—2000 azok száma, kik közül körülbelül 1200 állandó nyári lakó.

A telepen a nyári hónapokban állandó orvos és gyógyszerész van. Balatonföldvár ma a somogyi partnak legszebb, legmodernebb és legkeresettebb fürdőhelye, a mely képes felvenni a külföld bármely tóparti fürdő- és nyaralóhelyével a versenyt.

Zamárdi. Az első fürdővendégek 1888-ban kezdték felkeresni. A község fürdőhelye akként fejlődött, hogy a falusi szobákat kezdték kiszellőztetni, lepadlózni, új és nagyobb ablakokkal, ajtókkal

ellátni, a házakat és az udvarokat tisztábban tartani, az udvarokban falombokból sátrakat ebédlő- és étkezőhelyül készíteni. Majd utat készítettek a Balatonhoz, azt két oldalt befásították és fürdő-sátrakat állítottak. Az első nyaralót 1898-ban Szupits Dezső építette. Nyaralótelep létesítése szempontjából 1911-ben kezdődött meg a parcellázás, 1912-ben a község egy díszes, modern szállodát építtetett 50,000 korona költséggel, melyben 12 szoba van s melyben a vendégek penziószerű ellátást kapnak. A nyaralók száma mostan 30.

A fürdő- és nyaralóvendégek legnagyobbbrészt saját konyhát vezetnek, élelmiszereket a helybeli és környékbeli községek lakossága szállít.

A fürdővendégek száma kezdetben 10—12 volt, mult évben már 620 állandó vendég nyaralt Zamárdiban.

A község a vendégek kényelmére lehetőleg mindent elkövet, fürdődíjakat nem fizetnek, a villanyvilágítás bevezetése pedig munkálatban van.

Széles, homokos partja, sekély, lassan mélyülő vize, szép kilátás Tihany és Balatonfüredre, Siófokhoz és Balatonföldvárhoz való közelsége és a 2 kilométer távolságra fekvő 2000 holdas uradalmi erdő sétahelyei, rövidesen igen keresett helylyé tették Zamárdit.

Kiliti. Az országos levéltári adatok szerint 1200-ban mint önálló község, pecséttel birt. Szájhagyomány szerint halásztelepe a Sió mindkét partján terült el, s az folyton népesedett. A mikor pedig a halásztelep lakossága a Balatonpart szögében felülmulta az anyaközség lakosainak számát, az 1836. évi XXVIII. t.-cz. elrendelte, hogy «Siófok» hovátartozása (Somogy, Veszprém) egy bizottság által megállapíttassék. Ezt a Balatonpart szögében keletkezett területet, már a mult századokban fürdőhelyül használták, de csak kevesen jártak oda, mert a süppedékes talajvizes-parton szilárd felépítmények létesítésére senki sem vállalkozott. A kiliti balatonparti szögben 1890-ben a Déli vaspálya társaság osztálymérnöksége és 1900-ban a Balaton Halászati R.-T. igazgatóságának épületei az elsők. 1895-ben az úrlovasok szövete a löversenyterületet rendezte be. Ugyancsak 1895-ben Rosznagl István délivasuti osztálymérnök nagyobb területet szerez és megalapítja a «Vilma-telep»-et. A nyaralókhoz ő építi ki az utat, parcelláz és nyaralókat is épít. A parcellázást 1911. évben a tulajdonos, a káptalan folytatja. A nyaralók száma ez idő szerint már 51. Az állandó vendégek száma pedig 3—400 között változik. A fürdővendégek étkezni átjárnak a siófoki vendéglőkbe. 1908-ban a Balatoni Szövetség államsegélylyel 30 kat. hold területen 12 család részére bolgárrendszertű zöldség- és kerti veteményterületet létesített. A munkások legnagyobb részt kiliti lakosok. 1909-ben pedig a veszprémi káptalan nagy gyümölcssterületet létesített. A fürdőhöz a rég multban jó országút vezetett, jelenleg azonban úgy a fürdőhöz vezető út, valamint a fürdőkabinok felállításának kérdése állandó viszály tárgyát képezik. Ujabb Veszprém-megye, sőt már a kormány által is kísérletek tételnek,

hogy a megyének ezen szép és a Kiliti határnak értékes darabja Somogy megyétől elszakíttassék, és Veszprém megyéhez, illetve Siófokhoz csatoltassék.

*

Nem feladatunk ebben a keretben a Balatonnak természetadta szépségeivel foglalkozni, ámbár azok az üdülést, pihenést kereső, kimerült idegzetű embereknek valóságos gyógytényezők, de meg kell állapítanunk orvosi szempontból azokat a tényezőket, amelyek a Balatont és partját a vérszegény, gyenge, görvélyes és angolkóros gyermekeknek különösen a betegségek után elgyengült és kimerült idegzetű, pihenés és edzésre szorult felnőtteknél szintén figyelembe jönnek. Ezek a pormentes, páratelt tói levegő, a siker, könnyen felmelegedő lágy víz, a bársonysimaságú finom homok, a szél által előidézett pompás hullámverés és az erős napfény. Ezek teljesen megfelelnek a tengerparton levő tényezőknek és így a somogyi Balatonpart fürdőhelyeit bátran állíthatjuk a tengeri fürdőkkel egy sorba, sőt bizonyos tekintetekben azok fölé.

A mikor a Balaton-kultuszszal foglalkozunk, lehetetlen nem foglalkozni, habár röviden is, azokkal a munkálatokkal, melyek a Balatonparton elterülő mocsarak, illetve azoknak lecsapolása és kiszáritása tekintetében és így a Balatonpart közegészségügyi viszonyainak megjavítása, valamint közgazdasági kihasználása tekintetében is történtek és ez idő szerint még folyamatban vannak.

A Balaton nyugati és délnyugati kerületén több öblözet van, melyeknek terepmagassága a Balaton átlagos vízszinével körülbelül egymagasságú, talaja pedig tőzeg vagy tőzeges. Ez öblözeteket — bozótok — a Balatontól 1—2 kilométer szélességű homokturzás (Düne) választja el, melyek a vízfolyások által több helyen keskeny csatornákkal vannak átszelve. A kisebb részletektől eltekintve a bozótok kiterjedése Somogy megyében 26.820 kat. hold. A történelem előtti időkben ezek a területek is sík vízzel voltak borítva, mert a Balaton vízszine a mainál jóval magasabb volt.

(Folytatjuk.)

A Balaton körül.

Erdészek gyűlése Fonyódon. A baranya-somogy-tolnamegyei erdészeti és vadászati egyesület ezévi közgyűlését a Fonyód Béla-telepi Sirály szállóban tartotta meg. A nagy számban megjelentek a Zichy uradalom tőzeg kihasználó telepét is meg szemlélték, mely után Zichy Béla gróf vendégelte meg őket.

A siófoki úttörő. A siófoki Glatz emlékre ujabban a következők adományoztak: *Fuchs Weber* Karolin 600 koronát, *Burchard-Bélaváry* Konrád, özv. *Koller* Gyuláné 500—500 koronát, *Burchard-Bélaváry* Andor dr. 200 koronát. A kinél gyűjtő ív van, szíveskedjék azt a gyűjtött összeggel hozzánk juttatni.

Uj színház Balatonfüreden. A régi Kisfaludy vendéglő helyiségeinek egybevétele és kellő átalakítása folytán a tihanyi apátság igen szép új színházat

rendezett be a fürdőtelepen. A színház főként mozgófényképes előadások céljaira fog szolgálni.

Csónakkikötő Almádiban. A kisebb jároművek száma örvendetes módon megszorodott Almádiban is, a mely arra bírta a földmivelésügyi miniszteriumot, hogy kisebb kikötőt csónakok részére építsen.

Balaton Halászati Társulat. Júniusi 25-én Balatonfüreden tartotta a társulat közgyűlését *Inkey Pál* báró elnökle alatt. *Bariss Gyula* igazgató terjesztette elő a jelentést, melyben a társulatnak a hal szaporításra vonatkozó ténykedését fejtette ki. A bérlő részvénytársaság halgazdasági üzeme 7246 métermázsa halzsákmanyt eredményezett. A közgyűlésen *Kroller Miksa* zalavári apátot a társulat alelnökévé megválasztották.

A keszthelyi vízvezeték. Júniusban adták át a hévizi vízvezetékét rendeltetésének. A fontos művet *Reischl Venczel* a fürdő bérlője építtette, belátván azt, hogy ez a fürdőfejlesztésnek egyik nagyon lényeges és hathatós eszköze. Az avató ünnepélyen megjelent *Balás Béla* főispán, *Hertelendy Ferencz* szövetségünk alelnöke és még igen sokan Keszthelyről és a vidékről. A főispán rámutatott arra, hogy minden balatoni fürdőnek meg kell teremtenie azokat az intézményeket, miket a kényelmi és közegészségügyi szempontok megkövetelnek és akkor mindjárt meglesz az a látogatottság is, a mit óhajtunk.

A Balaton magas vízállása. A téli erős jégpáncél és a tavaszi nagy esőzések azt eredményezték, hogy a Balaton szokatlan módon megduzzadt és számos helyen előntve a réteket, szőlőket nagyon tetemes károkat okozott. Főként *Mária-telepen*, *Lellén* és a szigligeti berkekben csinált a nagy vízállás érzékeny bajokat és az érdekelték ismételten a földmivelésügyi miniszterhez fordultak, hogy a helyzeten segítsen. A honnét, *Lelléről*, legerősebb volt a panasz, oda a miniszter bizottságot küldött ki *Kolosváry Ödön* osztálytanácsos vezetésével. A miniszter kiküldötte ismertette azon körülményt, hogy a Balaton vízszine a mai *Sió* meder méretei mellett naponként csak mintegy 2 milliméterrel apasítható, ezzel szemben meleg és szeles nyári napon maga a párolgás 8 milliméter. Tehát a víz főszabályozója nem a vízeresztés, hanem a párolgás, ezért kell a *Sió* medrét kibővíteni. A bővítés a vízeresztés korlátozása nélkül a partokon járó kotróval történik, mely kotró a földet a mederbe nyuló vedrekkel szedi ki. Ha a meder bővítés meglesz, a mai bajok el lesznek mindenkorra kerülhetők.

A szántódiberek. Szövetségünk, közegészségügyi és fürdőfejlesztési szempontokra hivatkozással, a szántódi berek lecsapolása iránt hivatalos eljárás megindítását kérte. Az előterjesztésnek helyet adtak és a somogyi alispán elrendelte a mocsár kiszáraitását.

Községi orvosi állás Kilitin. Szövetségünk sikerrel támogatta Somogykiliti község kérelmét községi orvosi állás rendszeresítése tárgyában. A pályázatot az állásra már kiírták.

Vendéglők tisztasága. Szövetségünk a balatonparti főszozolgabírókat arra kérte, hogy hatáskörükben

intézkedni sziveskedjenek, hogy a vendéglői konyhák és a mellékhelyiségek tisztaság tekintetében semmi kifogásra alkalmat ne adhassanak. Elsőnek e tárgyban *Bernáth Kálmán* tabi főszozolgabíró volt szives intézkedni.

Uj szövetségi tagok. Badaacsonyan tartott igazgató-választmányi ülésünkön a következők vétettek fel a tagok sorába: *Tóth György* kereskedő Balatonberény, dr. *Itzész Zsigmond* körorvos Csurgó, *Kertész Adolf* szállodás Balatonboglár, *Stefanovszky Jenő* vendéglős Balatonfüred, *Domokos Árpádné* Balatonszárszó, dr. *Tahy Jakab* miniszteri osztálytanácsos Budapest, *Biró Sándor* ipartestületi jegyző Marczali, *Lázár Kálmán* polg. isk. igazgató, szentmargitai dr. *Folly József* ügyvéd Budapest, *Mihályfi Károly* számtartó Somogykiliti, *Halász Samu* pénztáros, *Hiller Pál* kereskedő Tapolcza, *Depold Béla* műszaki tanácsos Kaposvár, *Nagy Sándor* kereskedő Győr, *Marton Lipót* kereskedő Budapest, *Löbl Mór* szállodás, *Bátori Géza* háztulajdonos Balatonfüred, *Hirsch Károly* fényképész Budapest.

Választmányi ülés Badaacsonyan. A Balatoni Szövetség igazgató-választmánya *Hertelendy Ferencz* főrendiházi tag, alelnök elnöklése mellett június 29-én Badaacsonyan, a Kisfaludy-házban ülést tartott. Jelen voltak: *Malatinszky Ferencz* földbirtokos, hegyközségi elnök, *Ibos Nándor* a Badaacsonyi Kultúregyesület alelnöke, *Horváth József* plébános, *Benkő Károly* dr. ügyvéd, *Rózsa Károly* pénztáros, *Nánay Sándor*, *Vaszary Ernő*, *Horváth Mihály*, *Molnár Antal* igazgatók, *Kovács Béla* gyógyszerész, *Jancsó Dezső* szerkesztő, *Sebestyén Gyula* dr. a nemzeti múzeum igazgatóőre, *Sümei József* dr. orvos, *Elter Lajos* ny. testőr kapitány, *Kárpáthy János* igazgató stb. Napirend előtt elnöklő az országos gyásról emlékezett meg, mely után a jelentkező új tagokat vették fel. Hosszabbvitára adott alkalmat a földmivelésügyi miniszter tájékoztatása a balatoni magas vízállásról. A szokatlan magas víz igen nagy károkat okoz egyes parttulajdonosoknak és a leirat értelmében több vizet nem lehet eresztetni, mert ez az alsó részeket öntené el. Többek hozzászólása után, miután drágán vett felsőparti rétek és alsóparti szőlőterületek vannak vízalatt és mennek pusztulóba, elhatározta a választmány, hogy a szövetség a súlyos helyzetre felhívja ismét a miniszterium figyelmét és hogy oda hasson, hogy a lehetőség keretében a magas vízállás okozta bajok mielőbb megszűnjenek. Egyszermind aziránt is megkértük a földmivelésügyi minisztert, hogy tekintve a helyzetet, amely ismétlődhetik, a *Sió* meder szélesítését a tervbe vett időnél is hamarabb elvégeztetni sziveskedjék. Köszönettel vették tudomásul, hogy a balatonfüredi hajó kikötő építése ügyében értekezlet volt és az építés megkezdése az ősszel remélhető. Dr. *Sümei József* azon indítványát, melyet a folyóirat mult számában közöltünk, helyesléssel fogadták és ennek alapján a szövetség megkeresést intézett a vármegye törvényhatósági bizottságához aziránt, hogy a balatoni érdekek támogatására fürdőügyi bizottságot alakítson. Helyesléssel értesültek a szántódpusztai berek

lecsapolása és a vendéglői helyiségek tisztasága ügyében hozott intézkedésekről. Köszönetet mondott a válaszmány *Esterházy* Miklós herczegnek a Kisfaludy múzeum céljaira átengedett szobáért és hogy a tetőn épített turistamenedék részére is területet adott. *Malatinszky* Ferencz és *Ibos* Nándor elismeréssel szóltak arról, hogy a Balatoni Szövetség a badacsonyi idegenforgalom érdekében tetemes költséget igénylő újabb áldozatokat hozott. Köszönetet mondtak *Ibos* Nándornak a turistamenedék építése körül kifejtett hasznos buzgólkodásáért. Megbeszéltek még, hogy az augusztus 5-iki közgyűléssel kapcsolatosan miféle ünnepélyek lesznek, végül *Hertelendy* Ferencz alelnök átadta a múzeumot rendeltetésének. E napon kellett volna felavatni a menedék házat is, azonban a hirtelen támadt nagy zivatar ebben a válaszmányt megakadályozta.

Menettérti jegyek. Hosszabb előterjesztésben arra a különös intézkedésre hívtuk fel a kereskedelemügyi miniszter figyelmét, hogy olyan viszonylatokban adtak ki korábban alkalmasint tévedésből, menettérti jegyeket, a honnét utas egyáltalán nem remélhető. Ezzel szemben a legfontosabb viszonylatokban ma sincs menettérti jegy. A miniszteri válasziról szerint az előterjesztést tüzetes tanulmány tárgyává tették és így végre a megfelelő intézkedés most már remélhető.

Balatonparti szolgabírói kirendeltség. Somogy vármegye törvényhatósági bizottsága májusban tartott évnegyedes közgyűlésében kimondotta, hogy Balatonboglár székhelylyel szolgabírói kirendeltséget szervez, ehhez a belügyminiszter jóváhagyását és a költségek engedélyezését kéri. A törvényhatósági bizottság ugyanis örömmel látja a balatonparti községek és fürdőhelyek évről-évre emelkedő forgalmát és fejlődését s elérkezettnek látja az időt arra, hogy ezen fejlődés előmozdítása és céltudatos irányítása, a fürdőélet állandó figyelemmel kísérése és a szükséges intézkedések egyöntetűvé tétele céljából külön szervezetet létesítsen, mely márczius elsejétől szeptember 30-áig lenne működésben. A szolgabírói kirendeltség hatásköre kiterjed a marczali-i járáshoz tartozó Balatonberény, Balatonkeresztur, a lengyeltóti járáshoz tartozó Fonyód, Balatonboglár, Balatonlelle, Balatonszemes, Balatonörszöd, a tabi járáshoz tartozó Szárszó, Zamárdi, községekre, valamint Balatonfenyves, Máriatelep, Somogykiliti és Balatonföldvár fürdőtelepekre.

A Balatonért. A temesvári főreáliskola egyik tanára, ki szövetségünknek is tagja, levelében a többek között ezeket írja: «Különös hálát érzek a Balaton iránt, melynek áldásos vize annyiszor nyújtott nekem erőt, egészséget s csodás varázsával, bár messze külföldet Páris, Londont bejártam, mindig visszavonzott, hogy partján kipihenjem magamat s hullámaiban új erőt merítsek. 6 év előtt a miskolci kir. kath. főgimnáziumot vezettem végig a Balatonon, 3 év előtt pedig a temesvári áll. főreáliskolát vittem el. Régente a költők énekelték meg csodás, zengzetes versekben, most újabban szeretett professzorom dr. *Lóczy* Lajos geologiai intézeti igazgató

a legrögebb utat választotta, felkutatta tudományosan s megíratta hatalmas kötetes munkákban. Én, mint hálás tanítvány, a kis gyermekek fogékony szívébe csepegtetem a Balaton csodás varázsát és a Balaton iránti szeretetet és buzgólkodásomra a Balatoni Szövetségbe belépett az áll. főreáliskola, áll. felsőbb leányiskola és a Notre Dame-zárda, melyben polgári, óvónőképző, tanítónőképző és leánygimnázium van az óvódán és elemi iskolán kívül.»

Hivatalos értesítések.

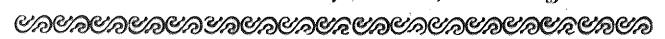
A Balaton hivatalos értesítőnket a tagok tagsági díj fejében kapják.

Megjelenik minden hó elsején és a szükséghez képest máskor is. Nem tagok részére előfizetési ár egész esztendőre 8 korona. — Szerkesztőség és kiadóhivatal: Balatonfüredfürdő.

Kiadó- és laptulajdonos: Balatoni Szövetség.

A folyóirat szerkesztésére felügyel: Óvári Ferencz dr. szövetségi ügyvezető alelnök.

Felelős szerkesztő: Cséplő Ernő, szövetségi titkár.

A Balatoni Szövetség ingyen nyújt felvilágosítást minden a Balaton fejlesztésével összefüggő kérdésben.

≡ APRÓ HIRDETÉSEK. ≡

Badacsonyan, a Balaton partján, szép magaslaton, gyönyörű kilátás a Balatonra, egy nyaraló kiadó. két szoba, konyha, veranda, pince, árnyas udvar stb. Esetleg eladó négy hold szőlővel. Bővebbet a tulajdonosnál. *Csala Gergely Badacsony.*

Egy modern, új svertes vitorlášhajó felselyem vitorlával eladó. És raktáron tart mindenféle nagyságú angol mintára épített csónakokat és szandalinokat. Elfogad mindenféle csónak és vitorlášhajók javítását, festését és bérbe kiad csónakokat. Kovács Ferencz csónaképítő. csónakdás Balatonboglár.

Badacsonyi fajborok. Kaszap Arpád vendéglős és szállótulajdonos Badacsony—Hableány, küld postacsomagokban kitűnő badacsonyi fajborokat. Árlappal szívesen szolgál.

Eladó villatelkek. Kisörsön. Badacsonytomaj község határában a kisörszőlőhegy vasúti megálló körül elterülő remek kilátást nyújtó villatelkek Purgly Pál tulajdonos által (lakik Siófokon) szabad kézből négyzetölenként öt korona átlagában eladók.

Eladó gyönyörű telek. Balatonfüred fürdőtelepen, a villasorban, a vasúthoz és gőzhajóhoz vezető kikerülhetetlen legfőbb közlekedési útvonalban, a fenyvespark közvetlen közelében 1341 négyszögölnyi különálló területű, három utcára terjedő homlokzattal bíró, fekvésénél fogva felettébb alkalmas nagy szálloda, szanatórium, bérház, áruházak, vagy több villa építésére. Jelenleg dúsan termő finom szőlővel van beültetve, rajta újonnan épített pincze van, melyre azonnal építeni lehet. Bővebb felvilágosítást szíveségből a Balatoni Szövetség irodája ad Balatonfüreden.

Legolcsóbb bevásárlási forrás

Muravidi Háziipari Szövetkezet.

A nagymélt. m. kir. földművelésügyi min. által segélyezve.

Muravid (Zalamegye). Gyárt:

Gyékény-, nád- és vesszőbutorokat, utazó- és kupé-kosarakat, kézimunkaállványokat, virág- és kottaállványokat, továbbá különféle diszmfűárúkat. — A lehető legolcsóbb árak. Pontos kiszolgálás.

Képes album ingyen és bérmentve.

Tennishálók, Hintaágyak (kerti fekvéshez)

már 4 koronától kezdve darabonként.

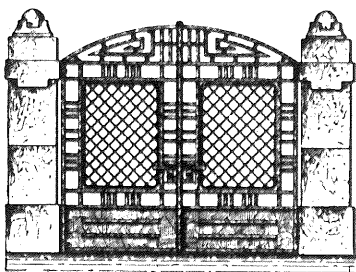
Lóhálók, Zsák, ponyva és kötélárú

igen szép és jó minőségben legjutányosabb gyári áron kaphatók

**GRÜNER ÉS VARGA KÖTÉLÁRÚ-
GYÁRÁBAN = SZEGED.**

Balatonfüred gyógyfürdő.

Vasúti és hajóállomás. — Pósta, távirtda, telefon. — Erzsébet szanatorium. — Nagy szállók. — Új gyógyfürdő. — Szulfátos, földes, szénsavas, vasas és lithiumos ásványvizek. — Ásványvíz palackozás és szétküldés. — Gyógymechanikai intézet. — Röntgen laboratórium. — Ivókúra. — Szakorvosok. — Gyógyszerház. — Felvilágosítást készséggel ad a fürdőigazgatóság. Egész éven át nyitva van.

DRÓTFONATU KERITÉSEKET

és egyéb drótfonatu munkákat legjobb kivitelben és legjutányosabb áron szállít

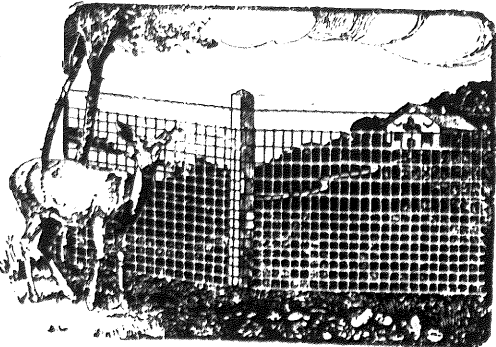
HAIDEK KER SÁNDOR

sodronyszövet-, fonat- és kerítésgyára

Budapest, VIII. kerület, Üllői-út 48/32.

A «Hungária-fonatok» egyedüli gyártója.

Arjegyzék és költségvetés díjmentes. — Telefonszám: József 3-21. és 41-03.

A fővárosi kislakások,
a kispesti állami munkástelep drótkerítései-
nek gyártója

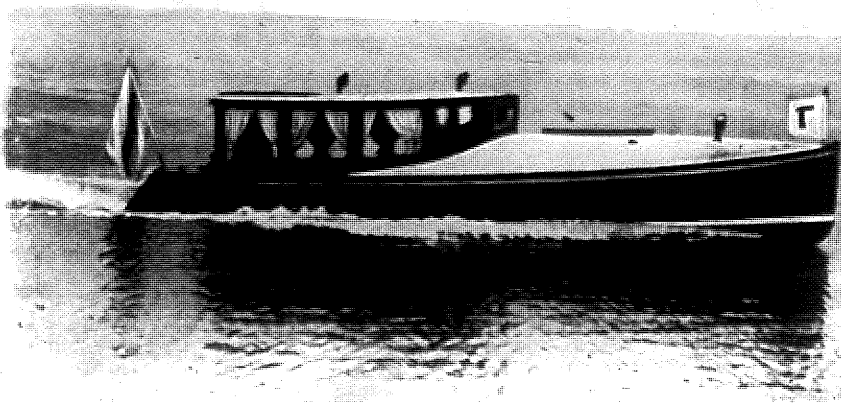
John I. Thornycroft & Co. Ltd.

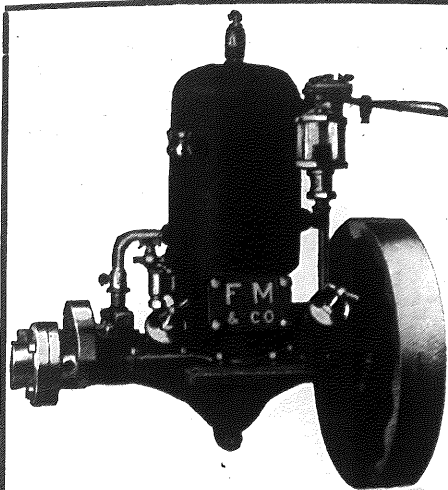
London. Motor- és hajógyár

GYÁRT négyütemű hajómotorokat 7 lóerőtől 150 lóerőig. Mindennemű motorcsónakokat, vontatóhajókat, motorüzemű révhajókat. — Érdeklődőknek készséggel szolgálunk ajánlatokkal

BREUER B. ARMAND

OKL. GÉPÉSZMÉRNÖK; MÉRNÖKI IRODA:
BUDAPEST, I. KER., KRISZTINA-
KÖRUT 155. SZÁM.

Csolnak- és hajómotorok

három és fél lóerőtől kezdve *sport-, személy- és teherszállító czélokra*. Bármely csolnak- vagy hajótestbe könnyen beszerelhetők.

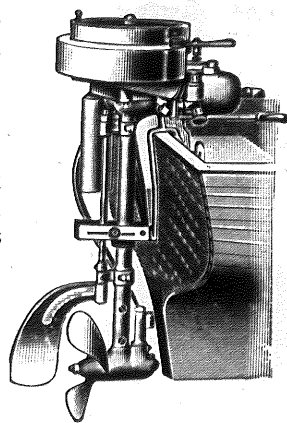
Hordozható csolnakmotorok

két lóerős nagyságban. A csolnokon kívül nyerne elhelyezést. Néhány csavarral bármily csolnakra egy-két perc alatt felerősíthetők. Árjegyzékkel és felvilágosítással szívesen szolgál:

Fehér Miklós Gépgyár R.-T.
= Budapest, Váci-út 80. szám. =

Csekély üzemköltség.

Egyszerű kezelés!

KRAUSZ ÁRMIN FIA

könyvkereskedése, könyvnyomdája és könyvkötészete
Alapítotott 1850. VESZPRÉMBEN. Telefon 18. szám.

Könyv- és papirkereskedését, jól felszerelt könyvnyomdáját, elsőrendű könyvkötészettét a mélyen tisztelt közönség szíves figyelmébe ajánlja.

A Dunántúl egyik legrégebbi ilyen szaküzlete.

PALACZKKUPAKOKAT

elsőrendű kivitelben gyártanak

Dr. Wágner és Társai

Budapest, IX., Tinódy-utca 3.

Különlegesség:

Legdíszesebb kiállítású palaczkupakok finom italok számára.

Tessék 147. számú árjegyzékünket kérni.

REISZER ÁDÁM

OKLEVELES KŐMŰVESMESTER

ÉS ÉPÍTÉSI VÁLLALKOZÓ

SIÓFOK, FŐ-UTCZA 12a.

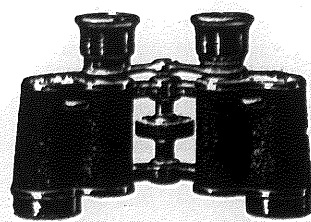
Elvállalja mindennemű építések tervezését és kivitelét szakszerűen
= és jutányos árak mellett =

CALDERONI ÉS TÁRSA

BUDAPEST, V., GIZELLA-TER 1. SZ.

(HAAS-PALOTA)

Prizmás látcsövek utazásra, sport-, verseny-, yacht- és vadászati czélokra. — Uj típusok: Zeiss Noctar, Turol

és Turex és Busch Hel-lux, Marlux és Stellux. Utazó-barometerek, uti- és fürdőhőmérők, yacht-compassok, autózsebkészülékek. — Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Szolnoki Gáspár

építész műkö- és cement-árúgyára, szobafestő, mázoló és asztalosüzlete

Elfogadja mindennemű villa és lakóház tervezését
Vállalja költségvetés készítését és villák teljes berendezését

Nemestördemicz (Zalam.).

Telefon, távirada, posta, vasutállomás helyben. Gőzhajóállomás Badacsony.

MŰVÉZSI JIREMLÉKEKTŐL
HAVRANEK ANTAL
RCD SZOBRAÍZ ÉS KŐFARAGÓ TELEPÉNY
SZ. FEHÉRVÁR VÁROS
Tervek ingyen

Telefon 125

Putzpacher Ferencz

építési vállalkozó Siófok, Kele-u. 1.

Elvállal mindennemű mély és magas építések tervezését és szakszerű kivitelét előnyös feltételek és jutányos árak mellett.

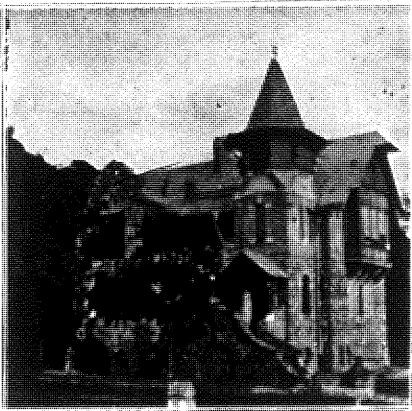
Hirdetési árunk : egész oldalon
egyszeri közlés **100 K**, féloldala-
lon **50 K**, negyedoldalon **25 K**.
Többszöri hirdetésnél megfelelő
engedményt adunk.

HIRDETÉSEK

KÖZSÉGEK ÉS TESTÜLETEK KÖZÉRDEKŰ
HIRDETÉSEIT DIJMENTESEN KÖZÖLJÜK.

Kishirdetések ára 20 szögig **80**
fill., ezen túl minden szó **4** fill.
(Ennek értéke előre beküldendő)
Hirdetéseket fölvesz a kiadó-
hivatal: Balatonfüreden.

Lépünk be a Balatoni Szövetségbe!

EZEN
VILLA JU-
TÁNYOS
ÁRBAN
ELADÓ.

BŐVEBB
FELVILÁ-
GOSITÁST

AD A BALATONI SZÖVETSÉG
BALATONFÜREDEN

RAUSCH-PENSIO BALATONFÖLDVÁR,

a Balatonpart közvetlen közelében, ujonnan
épült, modern berendezéssel, tágas szobák vil-
lanyvilágítással és vízvezetékes mosdókkal. Kád-
fürdők az épületben. Elsőrendű házi konyha.

Teljes pensio lakással **10.— korona.**

Június és szeptemberben tetemes ármérséklés.
Bővebb felvilágosítással szolgál a tulajdonos:

őzv. Rausch Antalné,
Budapest, X. ker., Füzér-u. 6. sz.

Yachtmázak

Yachtok, motorcsónakok, vitor-
lások stb. fényezéséhez.

Kertibutorzománczok

az összes színekben.

Festéket és lakkoft

minden célra kiváló minősége-
ben szállít:

Krayer E. és Társa

csász. és kir. udv. szállító

festék-, kence- és lakkgyár

Budapest, V. kerület, Váci-út 34.

KERÍTÉSEK ÉS KAPUK

kovácsolt vasból és
drótfonattal kombi-
nálva, egyszerű és
díszes kivitelben,
saját védett mintái
vagy külön rajzok
után készíttetnek

KOLLERICH PÁL ÉS FIAI

császári és királyi
udvari szállító cégégnél
BUDAPESTEN:
Közp. iroda és minta-
raktár: IV., Ferencz
József-rakpart 21. sz.

KERTEK

alakítását terv és költségvetés sze-
rint, valamint gyümölcsfák, dísz-
fák, díszbokrok, rózsák szállí-
tását árjegyzék szerint elvállal

Pecz Ármin

kir. udvari műkertész és
faiskola-tulajdonos

Budapest, VIII. ker., Hálóaria-tér 8. szám